

UJEDINJENE NACIJE
Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

PRIRUČNIK ZA EDUKATORE ISTORIJE/HISTORIJE/ POVIJESTI

O KORIŠTENJU ARHIVE MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU I
MEĐUNARODNOG REZIDUALNOG MEHANIZMA ZA KRIVIČNE SUDOVE

OBUKA I METODOLOGIJA

PROGRAM MEHANIZMA ZA INFORMISANJE
zajednica pogođenih sukobima

Finansirano od
strane Evropske unije

PROGRAM MEHANIZMA ZA INFORMISANJE (PMI)
zajednica pogođenih sukobom

PRIRUČNIK ZA EDUKATORE ISTORIJE/HISTORIJE/POVIJESTI

**O KORIŠTENJU ARHIVE MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU
I MEĐUNARODNOG REZIDUALNOG MEHANIZMA ZA KRIVIČNE SUDOVE**

OBUKA I METODOLOGIJA

Publikacija Programa Mehanizma za informisanje (PMI) zajednica pogođenih sukobom, Sekreterijata, Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MRMKSJ).

Glavni i odgovorni urednici: Anisa Sućeska i Rada Pejić-Sremac

Urednici: Nemanja Stjepanović i Rodoljub Jovanović

Grafički dizajn: Leslie Hondebrink-Hermer

Autori: Admir Ibričić, Aleksandar Todosijević, Arna Daguda-Torlaković, Donika Xhemajili, Emina Živković, Igor Jovanović, Igor Radulović, Nataša Kostić, Miloš Vukanović i Mire Mladenovski

Objavljeno u junu 2023.

Posebnu zahvalnost upućujemo Evropskom udruženju edukatora istorije (EUROCLIO), njihovim članovima/cama – udruženjima i edukatorima/cama istorije/historije/povijesti iz zemalja bivše Jugoslavije - na njihovoj neprocenjivoj podršci koju su pružili Programu Mehanizma za informisanje (PMI) zajednica pogođenih sukobom u kreiranju i implementaciji programa edukacija o korištenju arhiva Tribunala i Mehanizma u kreiranju nastavnih materijala o ratovima 1990-ih. Njihova ekspertiza, trud i entuzijizam doveli su do kreiranja ovog Priručnika.

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost PIM-a i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

Predgovor

Priručnik za nastavnike istorije u korištenju arhivskog materijala Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ ili Tribunal) i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MRMKS ili Mehanizam) u nastavi istorije/historije/povijesti, rezultat je saradnje Programa Mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima (PMI), udruženja nastavnika istorije iz zemalja bivše Jugoslavije i Evropskog udruženja nastavnika istorije - EUROCLIO.

Priručnik je plod višegodišnjeg iskustva u implementiranju radionica širom regiona bivše Jugoslavije na kojima je više od 500 nastavnika obučeno kako da pretražuju, izaberu i koriste arhivsku građu ova dva suda u nastavi istorije/historije/povijesti, u vezi sa temama koje pokrivaju događaje iz perioda sukoba devedesetih godina u bivšoj Jugoslaviji i državama nastalim njenim raspadom.

Priručnik sadrži dva toma - prvi koji pruža kratak uvid u rad ova dva suda i opisuje njihov doprinos utvrđivanju sudski utvrđenih činjenica o ratovima devedesetih, koje mogu biti od koristi i za utvrđivanje istorijske istine. U okviru prvog toma u aneksu, predstavljene su, također, internet stranice i *online* sudska arhiva MKSJ i Mehanizma, i objašnjeno je kako se preko njih može doći do sadržaja od važnosti za nastavu istorije. Pored toga, prvi tom daje pregled metodologije poznate kao *nastava za razumijevanje*, koja je korištena kao tema vodilja u radionicama sa ciljem da pomogne nastavnicima da ove kompleksne teme prilagode učenicima.

U drugom tomu predstavljeno je pet tema koje su nastavnici sami kreirali na osnovu arhivskog materijala iz sudskih arhiva, ali i i drugih izvora koji se temelje na nasljeđu MKSJ i Mehanizma poput [Sense Centra za tranzicijsku pravdu](#), [REKOM mreže pomirenja](#) i [Fonda za humanitarno pravo](#). Drugi tom sadrži ukupno pet takvih tematskih celina i na svakoj su radila po dva nastavnika istorije/historije/povijesti iz dvije različite zemlje, obezbjeđujući na taj način regionalnu perspektivu. Treći tom, koji je u pripremi, će sadržati još pet tema i biće dodat postojećem korpusu materijala.

Ovaj priručnik je namjenjen nastavnicima istorije/historije/povijesti koji žele da unaprijede svoje znanje i vještine u korišćenju sudske arhivske građe u nastavi istorije o ratovima devedesetih godina u regionu bivše Jugoslavije. Uvjereni smo se da će ovaj priručnik nastavnicima pomoći da pronađu i koriste relevantne izvore u svom radu, kao i da će doprinijeti boljem razumjevanju istorijskih činjenica vezanih za ratne sukobe devedesetih u bivšoj Jugoslaviji.

Program mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima

Istorija koja još nije istorija

Istorija ratova 1990-ih na teritoriji bivše Jugoslavije za mnoge je i dalje osjetljiva i kontroverzna. Ovaj period se pamti na različite i često vrlo kontradiktorne i međusobno isključive načine. Upravo iz tog razloga, ovaj period istorije (koji još nije postao prošlost) treba proučavati. EuroClio je radio sa stručnjacima za obrazovanje istorije i praktičarima iz regiona na pitanju kako na odgovoran način proučavati ove teme.

U preporukama *Kako razumjeti prošlost koja ne prolazi*¹, koje su napisale kolege iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije, ističe se nekoliko faktora koji utiču na poučavanje i učenje o ratovima u Jugoslaviji i njenim državama nasljednicama: enormne cijene ratova, njihov učinak na odnose unutar i između društava i država u regionu, postojanje veoma različitih interpretacija ratova, korištenje, manipulacija, prećutkivanje i pojednostavljivanje historije od strane političkih elita i društvenih grupa.

Čvrsto vjerujemo da rješavanje osjetljivih i kontroverznih tema u historiji na odgovoran način doprinosi dugoročnom pomirenju u podijeljenim društvima. Ovo je važno kako bi se suprotstavili pojednostavljenim narativima i jednostranim tumačenjima. Uz razumijevanje različitosti, sposobnost da se stave u kožu drugih i spremnost da razmotre alternativna objašnjenja, učenici će vjerojatnije pronaći mirna rješenja za sukobe i nositi se s teškom prošlošću. Kao takva, istorijska metoda koja je u središtu historijskog obrazovanja je savršen protuotrov za tabloidne dezinformacije koje nažalost stalno vidamo kako u regionu tako i šire.

Učenici treba da budu u stanju da se odupru istorijskim manipulacijama i steknu sposobnost da se ne slažu oko tumačenja bez pribjegavanja mržnji i nasilju.² Kako bi bili sigurni da su razmjene konstruktivne, učenicima su potrebne pouzdane informacije o ratovima i mogućnosti za analizu, razumijevanje i evaluaciju različitih izvora i tumačenja događaja, te moraju biti u stanju da se nose sa neizvjesnošću.

Arhiva MKSJ-a je neprocjenjiv resurs za to. To je vjerovatno najveća arhiva sa izvorima vezanim za rat iz 1990-ih koju koriste gotovo svi istraživači specijalizovani za ovu temu, uključujući i one koji su kritički nastrojeni prema sudu. Omogućavanjem pristupa arhivi, Mehanizam omogućava svakome da istražuje sudske predmete, vidi na osnovu čega su presude donesene i da sami odluče hoće li doći do istih zaključaka. Smatramo da je ova vrsta istraživanja i promišljanja, te pristupa informacijama, važna za realizaciju i kritičko razumijevanje demokratije, vladavine prava i ljudskih prava.

---

¹ Kako razumijeti prošlost koja ne prolazi, Preporuke za odgovorno poučavanje ratova u Jugoslaviji i zemljama nasljednicama (n.d.). <https://devedesete.net/wp-content/uploads/2018/03/Kako-razumijeti-proslost-koja-ne-prolazi.pdf>

² Za specifične strategije razvijene o tome kako olakšati debatu, dijalog i diskusiju u učionici, pogledajte Eurocliovu publikaciju: [Learning to Disagree Teachers' Guide](#), objavljenu 2021-e godine.

Priručnik koji je pred vama podržava pristup učenika i nastavnika ovim arhivskim materijalima. Takođe doprinosi *boljem* učenju. Priručnik i arhiva pomažu mladim ljudima da istraže pitanja koja su njima važna, da testiraju tvrdnje dokazima i da razmotre više perspektiva. To će im pomoći da shvate da na način na koji ljudi vide historiju utiču njihova vjerovanja, iskustvo i porijeklo, ali i da, uprkos činjenici da rijetko postoji *jedno* ispravno tumačenje, nisu sva tumačenja jednako valjana.

Rad Mehanizma i lokalnih nastavnika historije na otvaranju arhiva za obrazovnu upotrebu važan je i sa historijsko-naučne i historijsko-didaktičke perspektive. Većina primarnih izvora koji su sada stavljeni na raspolaganje su ključni za historičare u oblikovanju našeg razumijevanja vremena koje prikazuju – i zapravo vremena kada su prikupljeni i katalogizirani.

Direktan rad sa primarnim izvorima omogućava pristup prošlosti i konstruisanje istorijskih narativa zasnovanih na činjenicama kroz kritičko ispitivanje. Ovaj Priručnik za nastavnike pokazuje kako se mogu koristiti izvori koji se većinom koriste u procesima tranzicione pravde, da se učenicima podstaknu vještine kritičkog mišljenja koje su potrebne za suočavanje s nedavnom i teškom prošlošću koja se još uvijek osjeća u savremenom društvu širom regiona.

Štaviše, objavljivanje ovog Priručnika za nastavnike je pravovremeno jer odgovara na jasnu i očiglednu potrebu koja se osjeća u cijelom regionu. Ratovi iz 1990-ih i ranih 2000-ih konačno se tretiraju kao historija i tema kojom se treba baviti u učionici i na časovima historije. Publikacija nadopunjuje rad koji EuroClio i njegove udruge članice rade u kontekstu projekta Učenje historije koja još nije historija II, koji finansiraju Ministarstvo vanjskih poslova Holandije i Globalni centar za pluralizam.

Taj projekat ima širi pristup razmatrajući više izvora (i to ne nužno povezanih s procesima tranzicione pravde) u kreiranju nastavnih planova i nastavnih strategija za suočavanje s teškom prošlošću 1990-ih. Nadovezuje se na istraživanje koje su sproveli EuroClio i CDRSEE³ o tome kako nastavnici percipiraju izazove obrazovanja historije u regionu (posebno u vezi sa bavljenjem kontroverznim temama kao što su 1990-e).

Podučavanje ovih tema na način koji uključuje kritičko razmišljanje ili otvorena pitanja i unakrsno ispitivanje dominantnih i spornih tumačenja, zahtijeva hrabrost. Ova činjenica postala je bolno jasna kada se naše udruženje članica UDI EUROCLIO u Srbiji suočilo sa nizom lažnih optužbi i nacionalističke ljutnje u lokalnoj tabloidnoj štampi, nakon što su suorganizovali radionice za obuku nastavnika sa Mehanizmom.⁴ Ovaj događaj ne stoji sam za sebe. Situacija i drugdje u regionu je daje razloge za zabrinutost.⁵

Grupa nastavnika koja se bavi ovim izazovima i razvija metode suočavanja sa teškom prošlošću kako bi krenula ka mirnijoj i pravednijoj budućnosti s pravom je dobila

---

³ Vidjeti Maric, D., & Jovanovic, R. (2017). *Teachers On Teaching: How Practitioners See The Current State And Future Developments In History Education Across The Western Balkans* (Rep.). Hague, The Netherlands: EuroClio.

⁴ Saopštenje za javnost: Solidarity with Association for Social History UDI – EUROCLIO, euroclio.eu/2021/09/01/press-release-solidarity-with-association-for-social-history-udi-euroclio/

⁵ Pogledati na primjer intervju sa [Hrvojem Klasićem, o situaciji u Hrvatskoj](#) i [članak o situaciji u Crnoj Gori](#).

međunarodno priznanje.⁶ Međutim, potrebna im je i podrška nacionalnih i lokalnih donosilaca odluka, kolega i javnih ličnosti kako bi zadržali svoju profesionalnu autonomiju.

Mnogi nastavnici se ne osjećaju kompetentno, sigurno ili dovoljno podržano od obrazovnog sistema, školskog miljea ili lokalne zajednice.⁷ Lična iskustva s ratovima, uključujući i one traumatske, doprinose izazovima.

Nastavit ćemo podržavati one edukatore koji su spremni da se bore protiv podjela i uskogrudog razmišljanja koji mogu dovesti do novih sukoba kroz podsticanje diskusije, razmišljanja i priznavanja zajedničkog iskustva.

Steven Stegers
Izvršni direktor
EuroClio - Evropsko udruženje edukatora istorije

---

⁶ Grupa nastavnika je osvojila 2. nagradu Anna Lindh Euromed Dialogue Award 2009. i Global Pluralism Award 2019.

⁷ U fokus grupi koju je projekat vodio sa nastavnicima istorije, jedan nastavnik je, na primjer, izjavio: „*Problem u školi je – kojom god temom da se bavim, vjeroučitelj ispituje djecu o onome što sam rekao. I tako – nastaje svađa.*” Ovo je jedan primjer mnogih koje su nastavnici ispričali o tome kako se osjećaju nepodržano od sistema u kojem predaju. Drugi nastavnici su spomenuli kako su se osjećali nespremni: „*Ne bih se usudio, jer smatram da nisam dovoljno kompetentan da se bavim nekim historijskim i političkim oblastima i detaljima.*”

O Međunarodnom rezidualnom mehanizmu za krivične sudove

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (Mehanizam ili MRMKS) osnovan je kao nasljednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ ili Tribunal) i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR). Mehanizam je osnovan Rezolucijom 1996 (2010) Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija. Cilj Mehanizma je da okonča preostali rad ova dva pionirska *ad hoc* međunarodna krivična suda i da čuva njihovo naslijeđe.

Mehanizam je počeo s radom 1. jula 2012. u Arushi (Tanzanija), odnosno 1. jula 2013. u Haagu (Nizozemska). Ogranak u Arushi je vremenom preuzimao i, konačno, naslijedio funkcije proistekle iz MKSR, baš kao i ogranak u Haagu funkcije MKSJ.

Nakon zatvaranja MKSR (31. decembra 2015.) i Tribunala (31. decembra 2017.), Mehanizam je nastavio da djeluje kao samostalna institucija.

Ogranak Mehanizma u Haagu, preuzeo je nekoliko predmeta od MKSJ koji su bili u žalbenom postuku kada je Tribunal zatvorio svoja vrata u decembru 2017. godine. Žalbeni postupci u predmetima protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića okončani su kaznama doživotnog zatvora. Žalbeni postupak u predmetu protiv Vojislava Šešelja okončan je kaznom na 10 godina zatvora. Žalbeni postupak u ponovljenom suđenju Jovici Stanišiću i Franku Simatoviću okončano je kaznama na po 15 godina zatvora. 31. maja 2023. osudilo odvija se pred Žalbenim vijećem Mehanizma. Ovo je ujedno i poslednji predmet koji je nasleđen od MKSJ. Osim toga, Mehanizam nastavlja da izvršava svoje rezidualne pravosudne funkcije u velikom broju predmeta.

Mehanizam je takođe odgovoran za očuvanje građe i rukovođenje arhivima MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma. U tim arhivima su dokumentovane istrage, optužnice i sudski postupci, zaštita

svjedoka, rad koji se odnosi na pritvaranje optuženih, izvršenje kazni, kao i odnosi međunarodnih sudova sa državama, drugim organima gonjenja, međunarodnim i nevladinim organizacijama, kao i širom javnošću. Arhive se sastoje od raznih materijala, od fotografija i dokumenata do mapa i audio-vizuelnih snimaka⁸. Dokazni materijal i iskazi svjedoka sa suđenja pred MKSJ i Mehanizmom, dostupni su u javnoj bazi Mehanizma. Baza je dostupna na sljedećem [linku](#).

Arhive su vasništvo Ujedinjenih nacija i Služba Mehanizma za arhiviranje i dokumentaciju ih održava u skladu s najvišim međunarodnim standardima.

---

⁸ Pogledajte *online* izložbu [Pogled kroz otškrinuta vrata arhiva](#). Pročitajte više o [Arhivima međunarodnih krivičnih sudova](#)

O Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju

Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju je bio sud Ujedinjenih nacija koji je osnovan 25. maja 1993. kao odgovor na masovna zvjerstva koja su se u tom trenutku dešavala u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Vijesti o strašnim zločinima, hiljadama ubijenih i ranjenih, mučenih i seksualno zlostavljanih u zatočeničkim logorima i stotinama hiljada prognanih iz svojih domova, zgrozile su svet i podstakle Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija na djelovanje.

MKSJ je bio prvi sud za ratne zločine koji su osnovale Ujedinjene nacije, kao i prvi međunarodni sud za ratne zločine nakon sudova u Nürnbergu i Tokiju. Osnovao ga je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija u skladu sa poglavljem VII Povelje Ujedinjenih nacija, Rezolucijom 827.

Tribunal je za teška djela međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije optužio 161 osobu, od kojih su 91 osuđene, 18 oslobođeno, a 13 je prebačeno na domaće sudove, dok ih su protiv 20 optužnice povučene, a 17 ih je umrlo prije izručenja Tribunalu ili prije okončanja suđenja.

Tribunal je osnovan kao privremena institucija i nije mogao procesuirati sve osumnjičene za ratne zločine tijekom sukoba u bivšoj Jugoslaviji, međutim, u svojim odlukama o genocidu, ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti, Tribunal je pokazao da položaj u državnim strukturama više nikoga ne može zaštititi od kaznenog progona.

Tribunal je uspostavio postulat i da se krivnja treba individualizirati, imenujući i provodeći krivce za masovne zločine pred lice pravde, štiteći time čitave zajednice i nove generacije od etiketiranja „kolektivno odgovornih“.

Ono što je možda i najznačajniji doprinos kada je u pitanju suočavanje s prošlošću u zemljama bivše Jugoslavije – jeste utvrđivanje činjenica i prilika da se čuje glas žrtava. Tijekom suđenja, suci su pažljivo razmatrali iskaze očevidaca, preživjelih počinitelja, insajdera iz vojnih, političkih i policijskih struktura, eksperte iz raznih oblasti, kao i različite dokumente, video snimke, fotografije, presretnute razgovore, forenzičke analize i druge dokazne materijale. Uz dokaze izvedene na suđenju, utvrđivanju činjeničnog stanja uveliko je pridonijelo priznanje krivnje optuženih.

Dokazni materijal i iskazi svjedoka sa suđenja pred Tribunalom, a potom i Mehanizmom, dostupni su u javnoj bazi Mehanizma. Baza je dostupna na sljedećem [linku](#).

O Programu Mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima

Program Mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima (PMI) nastoji da kod građana država nastalih raspadom Jugoslavije unaprijedi znanje i razumijevanje činjenica utvrđenih pred MKSJ i Mehanizmom u vezi sa zločinima počinjenim tokom ratova devedesetih. U tom pogledu, PMI se trudi da doprinese procesima tranzicione pravde i pomogne jačanje vladavine prava u regionu Zapadnog Balkana.

U tom pogledu, PMI se oslanja na arhive MKSJ i Mehanizma, kao i na njihovo sveukupno naslijeđe, kako bi javnosti pružio činjenično utemeljenu sliku zločina počinjenih tokom sukoba – posebno putem predmeta u kojima su ti sudovi izrekli presude.

Cilj PMI je da angažuje ključne aktere u državama bivše Jugoslavije poput udruženja žrtava, mladih ljudi, prosvjetnih radnika, sredstava javnog informisanja, organizacija civilnog društva i akademske zajednice.

Kao nasljednik *Outreach* programa MKSJ, PMI nastavlja podržavati poslijeratni napredak i nastojanja za postizanje trajnog mira na području bivše Jugoslavije.

Omogućavanjem javnog pristupa sudski utvrđenim činjenicama i arhivskoj građi u vezi sa sukobima u bivšoj Jugoslaviji, kroz kontinuirano partnerstvo s lokalnim akterima i obraćanje ključnim ciljnim skupinama, PMI pomaže procese tranzicijske pravde koji su već u tijeku, pomaže u razvoju novih lokalnih i regionalnih inicijativa, te doprinosi izgradnji sigurnih i stabilnih društava u regiji bivše Jugoslavije.

PMI podržava Evropska unija.

Rad Programa Mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima sa nastavnicima istorije u regionu bivše Jugoslavije

Outreach programa MKSJ prepoznao je da je edukacija mladih o utvrđenim činjenicama o ratovima devedesetih na području bivše Jugoslavije bitan element procesa suočavanja s prošlošću i pomirenja, te je 2011. godine započeo projekat pod nazivom *Približavanje mladima*. Predstavnici *Outreach* programa i pravnici sa MKSJ išli su u srednje škole i na univerzitete kako bi govorili o zločinima koji su počinjeni u tim zajednicama tokom sukoba devedesetih godina XX vijeka, a koji su procesuirani u sudnicama Tribunala.

U okviru ovog projekta obuhvaćeno je više od 10.000 učenika srednjih škola i studenata diljem bivše Jugoslavije. Kroz analizu upitnika na koje su učesnici odgovarali, pokazalo se, između ostalog, da što više mladi ljudi znaju i prihvataju da su pripadnici 'njihove' etničke skupine

također počinili zločine tijekom sukoba; veća je vjerojatnoća da će vjerovati u mogućnost i raditi na pomirenju. Stoga je glavna lekcija naučena iz *Outreach* projekta za mlade u radu Tribunala, bila ta da je mladima potrebno ponuditi uravnotežen, na činjenicama utemeljen pogled na nedavnu prošlost i dati im priliku da postavljaju pitanja i razgovaraju o tim temama.

Outreach projekt Tribunala sa mladima također je razotkrio značajna ograničenja, prvenstveno u smislu potrebe da se osiguraju lokalni i kontinuirani, a ne jednokratni modeli obrazovne intervencije usmjerene na mlade ljude. Također je ukazao da je potrebno obezbijediti održivosti ovakvih obrazovnih intervencija, što je moguće postići samo angažmanom lokalnih aktera, prvenstveno srednjoškolskih i univerzitetskih nastavnika.

Ovo su samo neki od razloga zašto je PMI započeo s implementacijom projekta namenjenog nastavnicima istorije u zemljama bivše Jugoslavije.

Stoga, glavni cilj rada s nastavnicima u okviru PMI projekta je stvaranje uslova za održivo obrazovanje mladih ljudi u bivšoj Jugoslaviji o zločinima počinjenim tijekom sukoba devedesetih godina, kroz osposobljavanje nastavnika istorije da koriste bogatu arhivsku građu Tribunala i Mehanizma za pripremanje lekcija o ratnim sukobima. Radionice na kojima se nastavnici obučavaju da pretražuju arhivu i pripreme lekciju se održavaju u saradnji s EUROCLIO – Evropskim udruženjem nastavnika istorije i njegovim članicama, udruženjima nastavnika istorije u zemljama bivše Jugoslaviji. Ove radionice su takođe osmišljene u konsultaciji sa predstavnicima udruženja nastavnika istorije iz bivše Jugoslavije.

Svaka grupa koja se obučava učestvuje u dve radionice. Na prvoj radionici se upoznaju s materijalom koji je dostupan na internet stranicama MKSJ i Mehanizma, i online sudskoj bazi, kao i kako da pretražuju ove izvore. Nakon ove prve radionice, svaki učesnik odabira temu za koju će pripremiti nastavni materijal ili plan lekcije, oslanjajući se na sudski utvrđene činjenice i materijale iz arhive Tribunala i Mehanizma. Na drugoj, 'follow-up' radionici nastavnici imaju priliku predstaviti svoje novorazvijene nastavne materijale, razmijeniti iskustva i razgovarati o najboljim praksama u razvoju obrazovnih alata temeljenih na sudski utvrđenim činjenicama.

Kako bi pružio regionalnu perspektivu tijekom svojih radionica, PMI je razvio blisku saradnju sa udruženjima nastavnika istorije iz država nastalih raspadom bivše Jugoslavije. U skladu sa tim, deset predstavnika EUROCLIO udruženja i nacionalnih udruženja iz tih država su aktivni saradnici koji sudjeluju u svakoj radionici i dodatno se obučavaju kroz modul *train-the-trainer*, kroz koji su opremaju za daljnje širenje i umnožavanje ovog znanja u svojim zemljama.

Od 2019. godine do danas, PMI je organizirao više od 40 takvih radionica, te obučio više od 500 nastavnika istorije iz zemalja bivše Jugoslavije. Proces odabira učesnika u radionicama provodili su predstavnici EUROCLIO-a i/ili udruženja nastavnika istorije u svakoj zemlji.

Nakon PMI radionica i treninga, više od 60% nastavnika koji su sudjelovali održalo je svojim učenicima predavanja vezana uz sukobe devedesetih koristeći arhive MKSJ i Mehanizma, za koja su pripremili više od 350 nastavnih planova.

U sklopu radionica je takođe razvijena i metodologija koja se koristi kao okvir za kreiranje nastavnog materijala, a koju je izradio edukacijski konsultant. Metodologiji je posvećeno poglavlje koje slijedi.

Kako podučavati o ratovima 1990-ih koristeći arhive MKSJ i MRMKS

Uvod

Nastava istorije je važan element procesa pomirenja. Američka sociološkinja Elizabeth A. Cole tvrdi da je „razumevanje istorije ključno za sposobnost društva da se obračuna sa prošlošću zarad mirnije budućnosti“.⁹ Međutim, podučavanje o nedavnoj nasilnoj prošlosti predstavlja izazov u svim post-konfliktnim društvima. Autorka identifikuje nekoliko grupa problema koji veoma rezonuju sa nastavom istorije na post-jugoslovenskom prostoru. Jedna grupa problema proizilazi iz napetosti između dva suprotstavljena cilja obrazovanja istorije: razvijanja kritičkog mišljenja i podržavanja patriotizma. Dok je razvoj kritičkog mišljenja široko prihvaćen kao dominantan cilj obrazovanja, podrška patriotizmu je jedan od glavnih ciljeva obrazovanja istorije od njegovog nastanka i još uvek preovlađuje u mnogim zemljama. Ovi problemi su prisutni u svim društvima, ali su pojačani u društvima sa nedavnom istorijom nasilnih sukoba. Još jedna tenzija proizilazi iz sukobljenih potreba društava sa nedavnom istorijom nasilja. S jedne strane, neosporno je da je ovim društvima potrebna tačna reprezentaciju (uglavnom) negativne prošlosti. S druge strane, svako post-konfliktno društvo je u izvesnoj meri u krhkom stanju kao posledica sukoba. Neophodno je imati na umu obe vrste potreba prilikom osmišljavanja i implementacije programa za nastavnike istorije u post-konfliktnim društvima. Konačna grupa problema, koja je najpoznatija u bivšim jugoslovenskim republikama, odnosi se na činjenicu da je formalno obrazovanje istorije samo jedan od izvora istorijskog znanja o nedavnoj nasilnoj prošlosti. Donekle sličan drugim grupama problema, ovaj se javlja u post-konfliktnim društvima kada različite verzije prošlosti dostupne van učionica istorije stoje u oštroj suprotnosti sa onim što istorija kao akademska disciplina pruža učenicima kroz obrazovanje iz istorije.¹⁰ Svi ovi, ali i mnogi drugi problemi mogu predstavljati prepreke pri osmišljavanju i realizaciji programa obuke za nastavnike istorije, pa smo se trudili da prilikom kreiranja ovog programa obuke većinu njih imamo na umu.

---

⁹ Elizabeth A. Cole, ed., 'Introduction: Reconciliation and History Education', in *Teaching the Violent Past: History Education and Reconciliation* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers : In cooperation with the Carnegie Council for Ethics in International Affairs, 2007), 1–28.

¹⁰ Elizabeth A. Cole, ed., *Teaching the Violent Past: History Education and Reconciliation* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers : In cooperation with the Carnegie Council for Ethics in International Affairs, 2007).

Sa čime rade nastavnici istorije u regionu?

Jedan od glavnih alata koje nastavnici istorije koriste jeste udžbenik, a rezultati brojnih istraživanja udžbenika istorije u bivšim jugoslovenskim državama (Srbija¹¹, Kosovo^{12,13}, Hrvatska¹⁴, Severna Makedonija¹⁵, Crna Gora¹⁶, Bosna i Hercegovina¹⁷) ne daju mnogo razloga za optimizam. Većina autora se slaže, uvažavajući neke lokalne varijacije, da udžbenički narativi druge nacije predstavljaju u negativnom svetlu, okrivljuju ih za nasilje i pozicioniraju „nas“ kao najveće žrtve raspada Jugoslavije. To ostavlja nastavnike istorije u specifičnom položaju. Njihov zadatak je da prenesu znanje svojim učenicima koristeći udžbenike koji sadrže u najmanju ruku diskutabilne narative o tome šta se dogodilo. Pored toga, zvanični narativi prisutni u medijskim diskursima, političkim porukama i drugim kanalima komunikacije često predstavljaju veoma iskrivljenu i zbunjujuću sliku nedavne, nasilne prošlosti. Iako je ova situacija veoma česta u mnogim post-konfliktnim društvima, redak je slučaj da postoje javno dostupne arhive koje dokumentuju ratne zločine kao u slučaju MKSJ i Mehanizma. Ova arhiva je dragocen izvor dokumenata, fotografija, svedočenja i drugog materijala koji bi se mogao

¹¹ Rodoljub Jovanović, 'Intercultural Education in Post-Conflict Societies: Historical Narratives of the Break-up of Yugoslavia in Serbian High School History Textbooks', in *Intercultural Education: Critical Perspectives, Pedagogical Challenges and Promising Practices*, ed. Cinzia Pica-Smith, Carmen N. Veloria, and Rina Manuela Contini, Education in a Competitive and Globalizing World (Hauppauge, NY: Nova Science Publishers, Inc, 2020), 183–215; Tamara Pavasović Trošt, 'Ruptures and Continuities in Nationhood Narratives: Reconstructing the Nation through History Textbooks in Serbia and Croatia: Ruptures and Continuities in Nationhood Narratives', *Nations and Nationalism* 24, no. 3 (July 2018): 716–40, <https://doi.org/10.1111/nana.12433>; Dubravka Stojanović, 'Slow Burning: History Textbooks in Serbia, 1993–2008', *Transition and the Politics of History Education in Southeast Europe*, 2009, 141–58.

¹² This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

¹³ Shkëlzen Gashi, *Kosova 1912-2000 in the History Textbooks of Kosova, Albania and Serbia* (KAHCR-Kosovar Association for Human and Children's Rights, 2012).

¹⁴ Snježana Koren, 'History, Identity, and Curricula: Public Debates and Controversies Over the Proposal for a New History Curriculum in Croatia', in *Nationhood and Politicization of History in School Textbooks: Identity, the Curriculum and Educational Media*, ed. Gorana Ognjenović and Jasna Jozelić, 2020, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-38121-9>; Domagoj Švigir, 'Slika „drugoga“: predodžbe o Srbima u hrvatskim udžbenicima povijesti za osnovnu školu od 1990. do 2012. godine', *Historijski zbornik* 71, no. 1 (2018): 105–34; Ana Tomljenović, 'Slika Hrvata u Srpskim i Srba u Hrvatskim Udžbenicima Povijesti Za Osnovu Školu', *Povijest u Nastavi* X, no. 19 (1) (2012): 1–32.

¹⁵ Darko Stojanov and Petar Todorov, 'The Myth of Victimization in Macedonian History Textbooks (1991–2018)', in *Nationhood and Politicization of History in School Textbooks: Identity, the Curriculum and Educational Media*, ed. Gorana Ognjenović and Jasna Jozelić, 2020, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-38121-9>; Petar Todorov, 'Teaching History in Macedonia after 2001: Representations of Armed Conflict between Ethnic Macedonians and Ethnic Albanians', in *History Can Bite: History Education in Divided and Postwar Societies*, ed. Denise Bentravato, Karina V. Korostelina, and Martina Schulze, Eckert. Die Schriftenreihe, Band 141 (Göttingen: V & R unipress, 2016).

¹⁶ Saša Knežević and Nebojša Čagorović, 'Ideological Changes in the History Textbooks Of Montenegro', in *Nationhood and Politicization of History in School Textbooks: Identity, the Curriculum and Educational Media*, ed. Gorana Ognjenović and Jasna Jozelić, 2020, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-38121-9>.

¹⁷ Goran Šimić, 'To Believe or Not to Believe: Current History Textbooks in Bosnia and Herzegovina', in *Nationhood and Politicization of History in School Textbooks: Identity, the Curriculum and Educational Media*, ed. Gorana Ognjenović and Jasna Jozelić, 2020, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-38121-9>; Andrea Soldo et al., eds., *OBRAZOVANJE U BiH: ČEMU (NE) UČIMO DJECU? Analiza sadržaja udžbenika nacionalne grupe predmeta u osnovnim školama* (Sarajevo: Fond otvoreno društvo BiH, 2017).

koristiti kao izvor za nastavu o ratovima u bivšoj Jugoslaviji. Postavlja se pitanje koja metodologija nastave bi najbolje poslužila nastavnicima istorije u post-jugoslovenskim zemljama da koriste arhivu MKSJ na časovima istorije o nasilnom raspadu Jugoslavije.

Ova metodologija je pronađena u okviru pristupa Nastava za razumevanje (eng. Teaching for Understanding) koji su razvili stručnjaci za obrazovanje, istraživači i praktičari koji su se pridružili projektu Zero Univerziteta Harvard.¹⁸ U narednim odeljcima biće predstavljena metodologija i rad koji sprovodimo sa nastavnicima istorije u okviru aktuelnog projekta.

Zašto podučavati za razumevanje?

Neko bi se mogao zapitati, šta je to u ovom pristupu što ga čini odličnim alatom za nastavnike u post-konfliktnim regionima, u ovom slučaju državama bivše Jugoslavije. Postoji nekoliko razloga za to. Jedna od najvažnijih karakteristika ovog pristupa, koja snažno rezonuje sa trenutnom situacijom u obrazovanju kada je u pitanju podučavanje o nasilnom raspadu Jugoslavije, jeste činjenica da ovaj pristup stavlja akcenat na ono što je zanimljivo i važno za nastavnike. Iako je činjenica da nastavnici imaju i treba da imaju slobodu da odlučuju o najvažnijim aspektima, o onome što oni žele da njihovi učenici uče, to postaje još važnije u post-konfliktnim društvima. To je zbog toga što relativna važnost ove teme varira u različitim zemljama, pa čak i među različitim zajednicama u jednoj zemlji. Često, svaka od njih ima lokalnu istoriju sukoba koja je relevantna za nastavnike i učenike. Ovo, međutim, ne znači da će se nastavnici u određenim zemljama ili zajednicama fokusirati samo na ove specifične aspekte i predavati neku svoju istoriju, ali postoji očigledna potreba da nastavnici odgovore na potrebe svoje zajednice i na ono što bi moglo biti relevantno za njene članove. Još jedna karakteristika ovog pristupa koja ga čini izuzetno vrednim za naš projekat jeste da nastavnicima pruža savete i alate koji im omogućavaju da zajednički kreiraju nove lekcije. Ovo se može odnositi na nastavnike u jednoj školi, jednoj zajednici, ali takođe može biti primenljivo na trans-nacionalnu saradnju nastavnika u kreiranju časova istorije. Potreba za ovakvom vrstom saradnje između nastavnika istorije koji dolaze iz bivših neprijateljskih društava je široko prihvaćena kao korisna za post-konfliktno pomirenje. Pored toga, nastava za razumevanje stavlja fokus na razumevanje umesto na pamćenje datuma, imena, mesta i događaja, što ponekad preovlađuje u nastavi istorije. Kada je reč o podučavanju o nedavnom nasilju, nastavnici već sada imaju dosta težak posao. Postoje mnogi aspekti nasilne istorije koji su još uvek sporni i kontroverzni. Zbog ovoga se, čak i više nego u drugim kontekstima, čini korisnijom sposobnost nastavnika da se, uz osnovne činjenice iz arhiva MKSJ i MRMKS, fokusiraju na razumevanje određenih tema, umesto da od učenika očekuju pamćenje i reprodukovanje velikog broja podataka.

Nastava za razumevanje

Verovatno ne postoji izjava u vezi sa obrazovanjem koja bi stekla širi konsenzus među nastavnicima od one koja kaže da je razumevanje najvažniji cilj nastave. Zaista, većina napora nastavnika ide ka tome da njihovi učenici razumeju ono što se predaje, razumeju specifične

---

¹⁸ 'Project Zero', Educational, accessed 5 May 2019, <https://pz.harvard.edu>.

teme koja predstavljaju gradivne blokove znanja u različitim oblastima ljudskog znanja. Međutim, kako autori pristupa kažu „sam koncept razumevanja postavlja mnoštvo složenih pitanja za pažljive edukatore“. Ova centralna pitanja su „Šta znači razumeti nešto? Kako učenici razvijaju razumevanje? Koje stvari treba da razumeju? Kako znamo koliko dobro oni nešto razumeju? Kako možemo dosledno podržavati razvoj razumevanja?“.¹⁹

Prvo i verovatno najvažnije pitanje je šta je razumevanje. Autori ovog pristupa predlažu novi pogled na razumevanje unutar onoga što nazivaju perspektivom izvođenja/vežbanja (eng. performance perspective).²⁰ Prema ovom gledištu, razumevanje je „pitanje mogućnosti da se sa temom uradi niz stvari koje provociraju promišljanje, kao što su objašnjavanje, pronalaženje dokaza i primera, generalizacija, primena, pronalaženje analogija i predstavljanje teme na nove načine“.²¹ Ova nova perspektiva razumevanja naglašava razliku između znanja i razumevanja. Kada učenik nešto zna „on ili ona to mogu da iznesu na zahtev — podele znanje ili pokažite veštinu“.²² Međutim, razumevanje ide dalje od znanja i odnosi se na učenike koji se bave različitim radnjama koje se nazivaju performanse razumevanja. Ključni aspekt performansi razumevanja je da učenici „koriste ono što znaju na nove načine“.²³ Drugi ključni aspekt razumevanja, shvaćen na takav način, jeste da je to kontinuiran proces. Iako postoji mnogo primera kvalitativnog skoka u razumevanju koji je lako primetan od strane nastavnika (kao na primer kada učenici kažu „Shvatam“ ili „Shvatio sam“), razumevanje je praktično beskrajn proces.

Imajući u vidu ove osnovne pretpostavke okvira, postavlja se pitanje kako učenici uče za razumevanje? Šta nastavnici treba da rade da bi kontinuirano podržavali razumevanje? Ako mi, kao nastavnici, želimo da naši učenici postignu određeni nivo razumevanja, potrebno je da razumevanje pozicioniramo kao jedan od glavnih ciljeva naše nastave. Alati koje ovaj okvir predlaže pomažu nam da uradimo upravo to. Nastava za razumevanje sastoji se od četiri elementa koji omogućavaju nastavnicima da se usredsrede na razvijanje razumevanja svojih učenika tokom svojih lekcija: generativne teme, ciljevi razumevanja, vežbe razumevanja i kontinuirana evaluacija. Ova četiri dela okvira predstavljaju gradivne blokove lekcija, planova časova i aktivnosti za nastavnike koji žele da se fokusiraju na razumevanje. U sledećem odeljku ćemo predstaviti ove elemente pristupa nastava za razumevanje.

Generativne teme

Jedan od četiri glavna elementa nastave za razumevanje jesu generativne teme. Iako su svi elementi važni, generativne teme su početak svake lekcije. To su teme oko kojih se organizuje nastava. Generativne teme se definišu kao „pitanja, teme, koncepti, ideje i tako dalje koji pružaju dovoljno dubine, značaja, veza i raznovrsnosti perspektive da podrže učenikov razvoj

¹⁹ Tina Blythe, *The Teaching for Understanding Guide*, 1 edition (Jossey-Bass, 2009), 1.

²⁰ U nastavku teksta će se kao prevod izraza performance simultano koristiti termini izvođenje i vežbe, a kao prevod fraze performances of understanding vežbe razumevanja

²¹ Blythe, *The Teaching for Understanding Guide*, 32.

²² Blythe, 32.

²³ Blythe, 34.

moćnog razumevanja“.²⁴ Važno je napomenuti da ako je tema generativna ne zavisi samo od same teme već i od načina na koji se predaje i interesovanja učenika za nju. Lični interes učenika, kao i društveni i kulturni kontekst određuju koliko će tema biti generativna.

Postoji nekoliko ključnih karakteristika generativnih tema i one moraju biti:

- a) centralne za jednu ili više disciplina domena
- b) zanimljive i dostupne učenicima
- c) teme koje imaju višestruke veze sa iskustvima učenika u školi i van nje
- d) zanimljive za nastavnika²⁵

Ono što ovaj pristup izdvaja od mnogih drugih i čini ga vrednim alatom za učenje istorije o nasilnom raspadu Jugoslavije jeste upravo poslednja karakteristika. Različite zajednice širom post-jugoslovenskog regiona imaju različita iskustva sa nasiljem. Nastavnici, kao posrednici istorijskog znanja za buduće generacije i pripadnici ovih zajednica, svesni su šta je važno, zanimljivo, kao i o čemu je i na koje načine moguće predavati. Ovaj okvir omogućava nastavnicima da pristupe teškim temama sa stanovišta koje smatraju najprikladnijim za njihovu lokalnu i širu zajednicu, a istovremeno prate i svoja interesovanja.

Ciljevi razumevanja

Nastava fokusirana na razumevanje dalje zahteva od nastavnika da konstruišu cilj ili odredište na koje žele da njihovi učenici stignu. Ako želimo da olakšamo razumevanje, ključno je da eksplicitno definišemo ove ciljeve jer oni usmeravaju kreiranje svih ostalih aktivnosti kao i sam proces učenja. Ciljevi razumevanja bi trebalo da „identifikuju koncepte, procese i veštine koje najviše želimo da naši učenici razumeju“. Ova pitanja mogu biti postavljena kao otvorena pitanja ili kao izjava o tome šta će učenici razumeti, ali je važno, i za nastavnike i za učenike, da budu eksplicitna. Mogu se artikulirati na dva načina. Kao ciljevi razumevanja na nivou jedinice ili kao sveobuhvatni ciljevi razumevanja. Svaka jedinica treba da ima svoje sopstvene ciljeve razumevanja – stvari koje će učenici moći da razumeju u okviru jedne lekcije. Međutim, ovi ciljevi razumevanja na nivou jedinice treba da budu povezani sa sveobuhvatnim ciljevima razumevanja koji obuhvataju jedan semestar ili celu godinu i povezuju mnogo različitih jedinica i generativnih tema.²⁶

Vežbe razumevanja

Kao što je prethodno pomenuto, u okviru pristupa podučavanju za razumevanje, razumevanje je „stvar mogućnosti da se uradi niz stvari koje izazivaju razmišljanje sa temom, kao što su objašnjavanje, pronalaženje dokaza i primera, generalizacija, primena, kreiranje analogija i predstavljanje teme na nove načine“.²⁷ Sve ove „stvari koje učenici mogu da urade“ sa temom predstavljaju vežbe razumevanja. Ukoliko su pravilno dizajnirane, one će primorati učenike da „idu dalje od datih informacija kako bi stvorili nešto novo preoblikovanjem, proširuju,

---

²⁴ Blythe, 48.

²⁵ Blythe, 39.

²⁶ Blythe, 73.

²⁷ Blythe, 32.

zaključuju, primenjuju i nadograđuju ono što već znaju“.²⁸ Vežbe razumevanja moraju biti blisko povezane sa ciljevima razumevanja. Trebalo bi da sa njima blisko korespondiraju jer će vežbe razumevanja biti sredstvo koje učenici koriste da postignu cilj koji je postavljen. Štaviše, jedna od najvažnijih karakteristika vežbi razumevanja je da one treba da istovremeno omoguće učenicima da pokažu i izgrade dalje razumevanje. To znači da oni nisu samo rezultat razumevanja predstavljen nastavniku, već da će uključivanje učenika u aktivnost istovremeno poboljšati i produbiti razumevanje. Konačno, i najvažnije za primenu ovog pristupa u nastavi osetljivih tema kao što je nasilni raspad Jugoslavije, jeste da predstave razumevanja treba da „vode preispitivanju pogrešnih predstava, stereotipa i sklonosti učenika ka rigidnom mišljenju“.²⁹ Iako bi ovo trebalo da bude deo svakog učenja, zablude, stereotipi i kruto razmišljanje o nedavnoj nasilnoj prošlosti često su posebno istaknuti u post-konfliktnim društvima. S obzirom na ovo, čini se da je za nastavnike istorije ključno da to uvek imaju na umu kada osmišljavaju nastavne aktivnosti.

Kontinuirana evaluacija

Da bi nastavne jedinice bile kompletne, ovi prethodno prikazani elementi moraju biti praćeni odgovarajućom formom procene tj. ocenjivanja. Ovaj aspekt nastave, kao i ostala tri, direktno proizilaze iz definicije razumevanja i u okviru nastave za razumevanje on se naziva kontinuirana evaluacija. Kontinuirana evaluacija kao takva ima nekoliko elemenata koji su konstantni kroz različite pristupe nastavi: kriterijumi procene moraju biti javni, povratne informacije se moraju redovno davati učenicima i refleksije tokom procesa učenja moraju biti česte. Međutim, u okviru pristupa učenja za razumevanje, gde je razumevanje stavljeno u prvi plan, kontinuirana evaluacija prevazilazi samu procenu tj. ocenjivanje i smatra se „značajnim doprinosom učenju“. To znači da procena treba da „informiše i učenike i nastavnike i o tome šta učenici trenutno razumeju i o tome kako da nastave sa nastavom i učenjem“.³⁰

Autori ovog pristupa predlažu integraciju vežbi razumevanja i kontinuirane evaluacije pružanjem jasne povratne informacije na način koji bi pomogao učenicima da budu bolji sa svojim narednim vežbama razumevanja. Postoji nekoliko karakteristika tekuće procene koje obezbeđuju da efikasno radi ono što nameravamo da uradi. Kriterijumi za ocenjivanje treba da budu:

- a) jasni i eksplicitni od početka izvođenja razumevanja
- b) blisko povezani sa ciljevima razumevanja
- c) takvi da ih svi u učionici razumeju³¹

Štaviše, dobijene povratne informacije moraju služiti određenim funkcijama. Kao prvo, povratna informacija se mora desiti mnogo puta tokom jedne nastavne jedinice. Drugo, pored informisanja učenika o tome kako su prošli u prethodnom izvođenju razumevanja, trebalo bi da im pruži informaciju o tome šta bi sledeći put mogli bolje da urade. Treća karakteristika povratne informacije je ključna za njenu primenu u nastavi i učenju o nasilnom raspadu

---

²⁸ Blythe, 86.

²⁹ Blythe, 98.

³⁰ Blythe, 110.

³¹ Blythe, 123.

Jugoslavije. Povratne informacije treba da informišu nastavnike o budućem planiranju časova i aktivnosti. Ovo je važno jer ono što naši učenici razumeju i koliko daleko mogu ili žele da odu će odrediti način na koji će nastavnici nastaviti sa našom jedinicom. Konačno, povratne informacije ne dolaze samo od nastavnika. One takođe mogu biti samorefleksija učenika o sopstvenom radu ili doći u obliku vršnjačke procene – procene koju vrše drugovi iz razreda.

Sa svim ovim karakteristikama, pristup podučavanju za razumevanje postaje izuzetno koristan alat ne samo za nastavnike koji će ga, nadamo se, koristiti sami, već i kao sredstvo za pomoć nastavnicima da međusobno komuniciraju i sarađuju u osmišljavanju lekcija o nedavnoj istoriji nasilja na osnovu MKSJ i MRMKS arhiva. Ovaj pristup, kao što je objašnjeno kroz prezentaciju njegovih različitih karakteristika i elemenata, omogućava nastavnicima da donesu kritične odluke o tome kako da pristupe ovim osetljivim i kontroverznim temama u svojim zajednicama širom post-jugoslovenskog prostora. Uzimajući nastavu za razumevanje kao polaznu tačku, osmislili smo radionice za nastavnike istorije koje su obuhvatile faze planiranja nastave. U sledećem odeljku biće predstavljen scenario radionica za nastavnike istorije.

Radionice Nastava za razumevanje za nastavnike istorije

Obuke nastavnika istorije u okviru ovog projekta organizovane su u dva dela. Na prvoj radionici nastavnici se upoznaju sa arhivama MKSJ i MRMKS, uče osnove nastave za razumevanje pristupa i kreiraju, u grupama, jedan plan nastave. Između prve i druge radionice, nastavnici imaju vremena da razviju sopstvene planove nastave na osnovu prve radionice i arhivskog materijala koji im je dostupan. Druga radionica je posvećena tome da nastavnici prezentuju sopstvene planove nastavnih jedinica, zasnovane na arhivi i pristupu učenja za razumevanje, i dobiju povratne informacije od facilitatora kao i od svojih kolega. Svaku obuku pohađa 15-20 nastavnika iz jedne zemlje (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kosovo*, Crna Gora, Severna Makedonija, Srbija) i trenera. Grupu trenera čine nastavnici sa bogatim iskustvom rada na teškim i kontroverznim temama iz svih zemalja koje učestvuju u projektu. Treneri imaju dvostruku ulogu tokom radionica. S jedne strane, oni pružaju smernice učesnicima jer imaju iskustva u podučavanju, obrazovanju nastavnika, osmišljavanju radionica i planova časova. S druge strane, treneri nastavnika dolaze iz različitih zemalja i pružaju regionalnu perspektivu na svakoj od radionica.

Prva radionica

Nakon početnog dela prve radionice na kojoj se nastavnici istorije upoznaju sa radom i arhivama MKSJ i MRMKS, započinju drugi deo radionice u kome se kroz niz praktičnih aktivnosti upoznaju sa pristupom nastave za razumevanje. Aktivnosti su u skladu sa onim što autori pristupa predlažu i služe kao svojevrsna stimulacija procesa projektovanja nastavne jedinice. Obično bi se ovaj proces odvijao u okviru grupe nastavnika jedne škole, ali nije ograničen samo na to. Mogu ga koristiti i udruženja nastavnika istorije ili druge grupe nastavnika zainteresovanih za primenu ovog pristupa.

Generativne teme

Drugi deo radionice počinje kratkim uvodnim predavanjem o osnovnim elementima pristupa i inovacijama koje nastava za razumevanje donosi u učionicu. Nakon toga, od nastavnika se traži da se podele u grupe i kreiraju mape uma oko glavnog koncepta *nasilje između društvenih grupa*. Svaka grupa se sastoji od određenog broja učesnika i obično dva nastavnika trenera koji samostalno vode grupni rad. Pri tome, od nastavnika se traži da uzmu u obzir sve informacije o arhivama iznesenim u prvom delu radionice, kao i o svojim učenicima, zajednici u kojoj predaju i interesovanju koje imaju kada je u pitanju nedavna istorija nasilja. Nakon ove vežbe, svaka grupa bira jednog predstavnika koji će predstaviti mapu uma svim nastavnicima koji prisustvuju radionici. Pošto mapa uma služi da nastavnici stvore što više različitih ideja o tome šta bi moglo da posluži kao generativna tema za mogući plan nastavne jedinice, tokom prezentacije svi članovi drugih grupa aktivno doprinose onome na šta bi preporučili grupi da se fokusira u sledećem delu radionice. Na ovaj način svi učesnici mogu da steknu predstavu o tome šta njihove kolege smatraju interesantnim i da imaju priliku da se uključe u diskusiju o različitim mogućim pravcima.

Razumevanje ciljeva i performansi razumevanja

Nakon diskusije, nastavnicima se predstavlja sledeći zadatak. Ponovo podeljeni u iste male grupe, na osnovu mape uma koju su napravili u prethodnoj aktivnosti, nastavnici biraju jednu oblast na mapi ili jednu temu na koju će se fokusirati u svojoj jedinici – generativnu temu. Kada postignu konsenzus o tome na koju temu žele da se fokusiraju, počinju da stvaraju ciljeve razumevanja i vežbe razumevanja koji bi najbolje odgovarali generativnoj temi koju su izabrali. Pre nego što počnu sa aktivnostima, nastavnicima je ponuđen izbor materijala iz arhive koji bi za njih mogao biti relevantan, u zavisnosti od zemlje i oblasti iz koje dolaze. Pored toga, motivisani su da sami pretražuju arhivu ili se konsultuju sa stručnjacima IRMCT o tome koji drugi materijal bi mogli da uključe u svoje časove. Ovo omogućava nastavnicima da istraže teme koje smatraju interesantnim i identifikuju primarne i sekundarne izvore dostupne u arhivama koje mogu da koriste u učionici. U vođenju ove aktivnosti ključna su pitanja koja nastavnici moraju imati na umu kada osmišljavaju ove elemente nastavnih jedinica.

Za razvijanje ciljeva razumevanja, nastavnici dobijaju set vodećih pitanja, proizašlih iz pristupa podučavanju za razumevanje:

- a) Šta je najvažnija stvar koju želite da vaši učenici nauče u vašem razredu?
- b) Da li su ovi ciljevi razumevanja blisko povezani sa generativnim temama?
- c) Da li se ciljevi razumevanja fokusiraju na glavne aspekte generativnih tema?

Prvo i treće pitanje odnose se na važnost razumevanja da je svaka generativna tema sastavljena od mnogo isprepletanijih tema i ako želimo da naše učenje efikasno usmerimo na razumevanje, moramo da objasnimo glavne ciljeve i da se fokusiramo na glavne aspekte generativna tema. Drugo pitanje ponavlja važnost praćenja generativne teme koju smo odabrali za nastavnu jedinicu i stalnog vraćanja na nju prilikom osmišljavanja svih ostalih elemenata nastave.

Za kreiranje vežbi razumevanja nastavnici dobijaju set pitanja, izvedenih iz pristupa učenju za razumevanje:

- a) Da li izvođenje razumevanja zahteva od učenika da pokažu razumevanje navedeno u cilju razumevanja?
- b) Da li aktivnost zahteva od učenika da primene ono što su naučili u novim situacijama?
- c) Da li učinak razumevanja omogućava učenicima da pokažu i izgrade razumevanje?
- d) Da li predstava izaziva pogrešne predstave, stereotipe i tendencije ka rigidnom razmišljanju?

Prvo pitanje nas podseća da svaka vežba razumevanja treba da bude blisko povezana sa ciljem razumevanja. Druga dva pitanja služe da se kreiranje vežbi razumevanja uvek zadrži blizu glavnih karakteristika razumevanja kako je opisano u samom pristupu. Poslednje pitanje ponavlja karakteristiku koja je ključna za primenu nastave za razumevanje pristupa podučavanju o nedavnom nasilju u post-konfliktnim društvima.

Nakon što učesnici u malim grupama kreiraju najmanje tri cilja razumevanja i tri vežbe razumevanja, jedan član svake grupe predstavlja plan časa svim učesnicima radionice. U ovom trenutku dobijaju povratne informacije od svih učesnika, trenera i facilitatora o onome što su predstavili.

Druga radionica

Druga radionica omogućava učesnicima – nastavnicima istorije da predstave plan lekcije koji su pripremili na osnovu informacija, veština i iskustava stečenih na prvoj radionici. Svaki nastavnik, ili grupa od dva do tri nastavnika, priprema plan nastavne jedinice i prezentuje ga celoj grupi nastavnika. Nakon svake prezentacije, učesnici, treneri i voditelji razgovaraju o mogućnostima primene ova vrsta jedinice u učionici, najboljim aspektima i mogućnostima za poboljšanje plana lekcije. Ove diskusije su se pokazale kao neprocenljiv element procesa jer omogućavaju nastavnicima da podele svoja iskustva i znanja sa svojim vršnjacima.

Aneks I

Pretraživanje Internet stranice MRMKS

Pretraživanje Internet stranice MKSJ

Informacije o bazi objedinjenih sudskih spisa

Pretraživanje Internet stranice MRMKS

[Internet stranica Mehanizma](#) koristan je izvor informacija. Osim što nudi pregled o najnovijim dešavanjima vezano za suđenja pred ovom institucijom, te sadrži odabrane dokumente vezane za predmete vođene od strane Mehanizma³², također nudi i veliki broj informativnog materijala koji je proizveo Program Mehanizma za informisanje zajednica pogođenih sukobima koristeći bogatu sudsku arhivu MKSJ-a i MRMKS-a.

Ovaj materijal je dostupan na strani – Digitalni priručnici.

Na početnoj Internet stranici Mehanizma mogu se pronaći *online* izložbe odabranog arhivskog materijala, a za nastavnike posebno izdvajamo interesantnu izložbu [Djeca u oružanim sukobima](#) koja prikazuje i pruža uvid u neke od načina na koje su djeca bila pogođena ratovima na Balkanu tokom devedesetih godina XX vijeka i tokom genocida u Ruandi 1994. godine.

Online izložba
Vrijedi koliko i hiljadu riječi

Online izložba
Djeca u oružanim sukobima

Online izložba
Pogled kroz odškrinuta vrata arhiva

Za informaciju o vrstama materijala koje sadrži arhiva Tribunala i Mehanizma, preporučujemo pogledati online izložbu koja se nalazi na web stranici Mehanizma "[Pogled kroz odškrinuta vrata arhiva](#)". Deset predmeta koji su ovdje predstavljeni ilustruju raznolikost sadržaja arhiva i dokumentuju pravosudne postupke dok u isto vreme prikazuju specifične događaje koji su dio šireg konteksta. Ovi arhivi također pomažu da se na opipljiv način prikaže sva kompleksnost događaja koji su se odigrali u Ruandi i na području bivše Jugoslavije.

Digitalni priručnici Programa Mehanizma za informisanje (PMI) zajednica pogođenih sukobom

³² Na Internet stranici Mehanizma mogu se pronaći informacije o slučajevima vezanim za bivšu Jugoslaviju, koji su u žalbenom postupku vođeni ili se vode pred Mehanizmom, a to su okončani predmeti [Vojislav Šešelj](#) (MICT-16/19), [Radovan Karadžić](#) (MICT-13-55) i [Ratko Mladić](#) (MICT-13-56), te žalbeni postupak u ponovljenom suđenju u predmetu [Stanišić i Simatović](#) (MICT-15-96-A) koji se trenutno vodi pred Mehanizmom.

Sadržaj predstavljen u okviru [digitalnih priručnika](#) je posebno značajan i interesantan za nastavnike istorije. Ovdje se može naći niz digitalnih sadržaja koje PMI objavljuje na svojim društvenim mrežama. Sadržaj, najčešće u formi kratkih videa, ima za cilj da na jednostavan način predstavi zaključke MKSJ-a i Mehanizma o zločinima počinjenim u bivšoj Jugoslaviji tokom sukoba devedesetih godina.

PMI je do sada proizveo deset digitalnih priručnika:

[Zločini u Vukovaru](#)

[Opsada Sarajeva](#)

[Zločini u Sušici](#)

[Zločini u Čelebićima](#)

[Zločini u Uzdolu](#)

[Zločini u Stupnom Dolu](#)

[Genocid u Srebrenici](#)

[Operacija Oluja](#)

[Zločini u Kamenici](#)

[Zločini na Kosovu](#)

Pod svakim od odabranih digitalnih priručnika, prikazan je izbor iz arhivskog materijala i video priče u produkciji PMI.

Na primjer, u digitalnom priručniku o zločinima počinjenim tokom [Genocida u Srebrenici](#), dostupan je odabrani arhivski materijal sastoji se od audio-vizualnih dokaza uvrštenih u spis tokom suđenja pred MKSJ-om i Mehanizmom u predmetima vezanim za genocid i zločine počinjene u Srebrenici u julu 1995. godine. Informativno i detaljno je prikazan pregled predmeta vođenih pred MKSJ-om i Mehanizmom u vezi sa zločinima počinjenim u Srebrenici u julu 1995. godine.

Izbor predmeta

Radislav Krstić
 Podaci o predmetu | Izbor dokumenata | Video zapisi

Vujadin Popović et al.
 Podaci o predmetu | Izbor dokumenata | Video zapisi

Zdravko Tolimir
 Podaci o predmetu | Izbor dokumenata | Video zapisi

Vidoje Blagojević and Dragan Jokić
 Podaci o predmetu | Izbor dokumenata | Video zapisi

Momčilo Perišić
 Podaci o predmetu | Izbor dokumenata | Video zapisi

PMI PROGRAM MEHANIZMA ZA INFORMISANJE
zajednica pogođenih sukobima

Finansirano od strane Evropske unije

GENOCID U SREBRENICI 1995

Uvod

U odjeljku pred vama predstavljen je pregled predmeta vođenih pred MKSJ-om i Mehanizmom u vezi sa zločinima počinjenim u Srebrenici u julu 1995. godine. U istom odjeljku možete pronaći izbor iz arhivskog materijala i video priče izrađene u produkciji Programa Mehanizma za informisanje (PMI) zajednica pogođenih sukobima.

Za zločine počinjene u Srebrenici pred MKSJ-om i Mehanizmom osuđeno je šesnaest osoba:

- Radislav Krstić
- Vujadin Popović
- Ljubiša Beara
- Drago Nikolić
- Rađivoje Miletić
- Vinko Pandurević
- Ljubomir Borovčanin
- Milan Gvero
- Zdravko Tolimir
- Vidoje Blagojević
- Dragan Jokić
- Radovan Karadžić
- Ratko Mladić
- Dražen Erdemović
- Momir Nikolić i
- Dragan Obrenović

Jedan optuženi je oslobođen krivice (Momčilo Perišić), a jedan je preminuo prije izricanja presude (Siobodan Milošević).

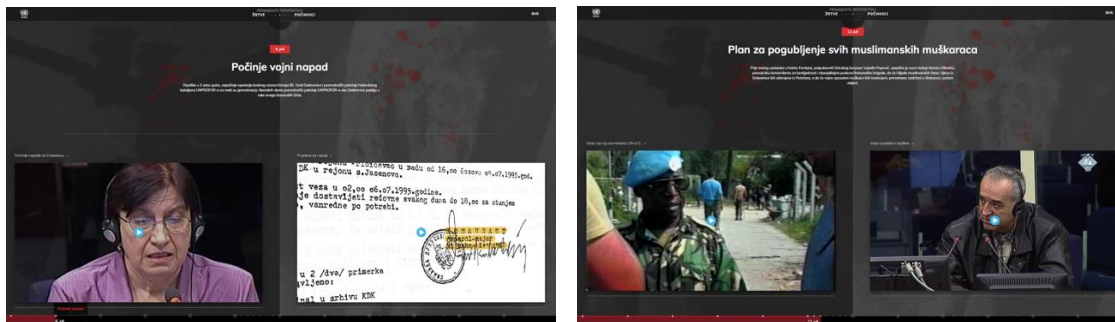
Jedan predmet koji je u ponovnom pretresnom postupku u toku je pred Mehanizmom (Jovica Stanišić and Franko Simatović).

Pod ovim digitalnim priručnikom dostupna je i online izložba [Srebrenica: Hronologija jednog genocida](#), izrađena je u produkciji PMI, u sklopu obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici. Ova izložba vodi posjetitelje kroz događaje koji su se odigrali u Srebrenici i oko nje jula 1995. Kroz svjedočenja preživjelih, ali i insajdera iz vojnih struktura bosanskih Srba, izložba objašnjava kako je genocid planiran i kako je proveden u djelo.

Izložba se temelji na informacijama preuzetih sa suđenja pred Tribunalom i Mehanizmom, a zamišljena je kao interaktivno putovanje kroz period od kraja juna 1995. kada je uobličen plan za napad na enklavu Srebrenica, pa sve do septembra i oktobra te godine, kada se odigrala operacija prikriivanja tijela žrtava genocida.

Svaki unos sastoji se od tri elementa: tekstualnog opisa datog događaja i dva kratka video zapisa ili foto panela koji ga ilustruju. Sa lijeve strane teksta je prikazana ilustracija iz perspektive žrtava genocida, a sa desne iz perspektive počinitelaca. Korisnici su tako u prilici da vide dijelove iskaza preživjelih žrtava genocida u Srebrenici, uključujući preživjele strijeljanja, zatim svjedoka iz međunarodnih organizacija, kao i insajdera iz vojnih i političkih struktura počinitelja. Njihovi iskazi dopunjeni su video i foto materijalima iz vremena počinjenja genocida.

Sve informacije koje su predočene u online izložbi zasnivaju se na sudski utvrđenim činjenicama zabilježenim u presudama Tribunala i Mehanizma, a predočeni materijali dio su sudske arhive sastavljene od dokaza uvrštenih u spis tokom suđenja za genocid i druge zločine u Srebrenici. U kombinaciji sa jednostavnim dizajnom za korišćenje, ona predstavlja idealno oruđe za upozavanje korisnika sa obimnom građom međunarodnih sudova o događajima koji su se odigrali u Srebrenici u ljeto 1995. godine.

U istom digitalnom priručniku, nalazi se i posebna [stranica posvećena sjećanju na žrtve zločina počinjenih u Srebrenici](#), kao i nastojanju Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove da izvršioce pozove na odgovornost za počinjene zločine i donese pravdu žrtvama.

Tribunal i Mehanizam su iskoristili izuzetno bogat sudski arhiv predmeta u vezi sa Srebrenicom i predstavili ga kroz infografik, te objektiv dokumentarnog filma kako bi pomogli boljem razumijevanju genocida u Srebrenici. U ovom dijelu možete pronaći pažljivo odabranu selekciju dokumentarnih filmova i drugih video zapisa koji razmatraju različite aspekte genocida, a koji su utvrđeni kroz presude MKSJ-a i Mehanizma. Ovi video zapisi nastali tokom prethodnih godina prikazuju samo dio detalja koji su viđeni i izjava koje su se mogle čuti u našim sudnicama tokom prethodnih 25 godina. Posebno ističemo dokumentarni film '[Genocid u Srebrenici: nema mjesta poricanju](#)', kratki video [Srebrenica kroz oči žena](#), kao i umjetničku inicijativu kojom je Mehanizam odao poštovanje svjedocima koji su u sudnicama govorili o strahotama genocida u Srebrenici kroz koje su prošli. Kroz interpretacije njihovih svjedočenja od strane regionalnih glumaca, odata je počast hrabrosti svjedoka genocida u Srebrenici.

GENOCID U SREBRENICI: NEMA MJESTA POKRANJU

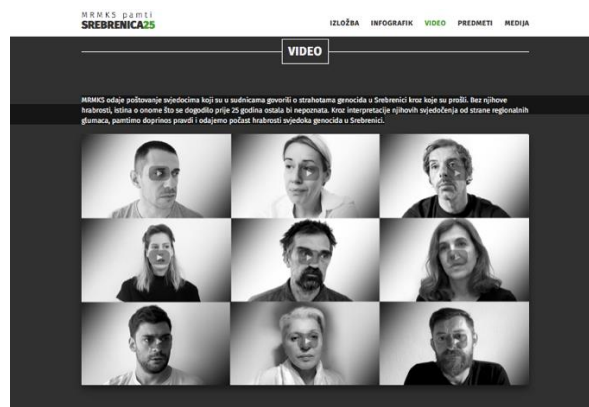
DIREKTIVA 7

SREBRENICA KROZ OČI ŽENA

SPASAVANJE BEZ USPIJEHA

Dodatno, kao veoma korisnu preporučujemo online izložbu, također u produkciji PMI programa pod nazivom [Rat u BiH](#).

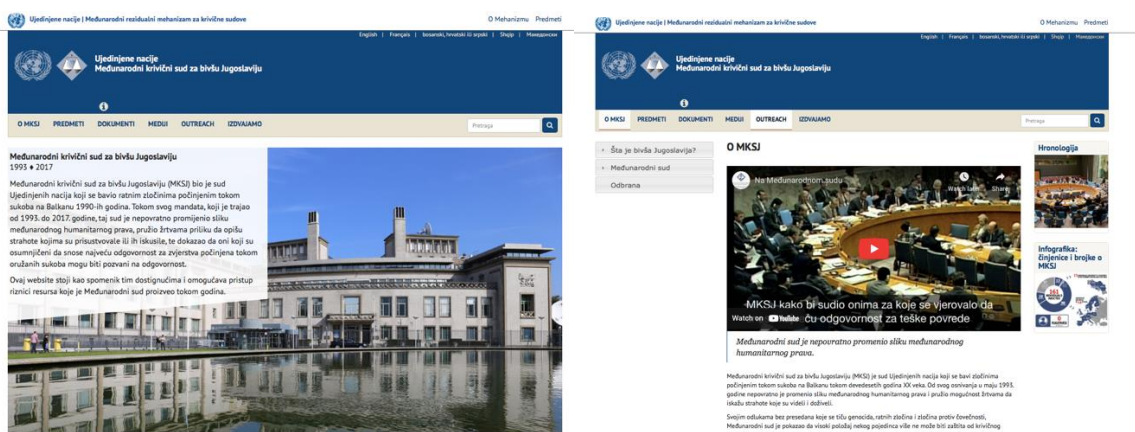
Izložba predstavlja vremenski i geografski pregled zločina počinjenih tokom rata u BiH i presuđenih pred MKSJ i Mehanizmom.

Izložba se sastoji od 15 unosa koji pokrivaju zločine počinjene na različitim lokacijama širom BiH, uključujući Foču, Mostar, Sarajevo, Srebrenicu i Prijedor. Svaki unos je ilustrovan fotografijom ili video zapisom koji je uvršten u dokaze tokom suđenja MKSJ-u ili Mehanizmu.

Pretraživanje Internet stranice MKSJ

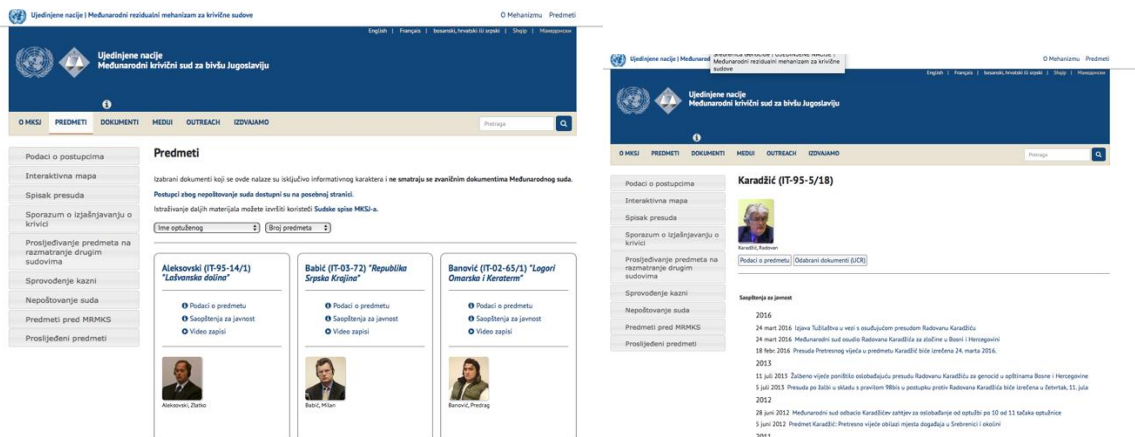
Internet stranica MKSJ zadržala je istu formu koji je imala kada je Tribunal zatvorio svoja vrata 31. decembra 2017. godine. Ona stoji kao virtuelni spomenik ovoj instituciji i omogućava pristup riznici resursa koje je Tribunal proizveo tokom godina.

Kada pristupite početnoj stranici u gornjem desnom uglu možete izabrati jezik. Na početnoj stranici nalazi se više kategorija pod kojima se može pretraživati sadržaj.

Pod kategorijom **'O MKSJ'**, dostupne su informacije o osnivanju Tribunala, njegovoj ulozi, radu, mandatu i ciljevima zbog kojih je bio osnovan. Na istoj stranici, dostupan je i kratki informativni video o dostignućima ove institucije **'Na Međunarodnom sudu'**. Nastavnicima može biti veoma korisna **Hronologija rada Tribunala**, kao i opisi **'Šta je bivša Jugoslavija'** i **pregled sukoba u bivšoj Jugoslaviji** tokom devedesetih godina.

Pod kategorijom **Predmeti**, dostupna je rubrika koja daje statistički pregled postupaka, opciju pretrage predmeta putem interaktivne mape, spisak presuda, te razne druge informacije vezane za postupke, odnosno za optužene pred MKSJ. Da bi ste pretraživali ovu rubriku, potrebno je da znate ime optuženog u određenom predmetu ili broj predmeta.

Ukoliko se odabere predmet, dostupni su podaci o predmetu, saopštenja za javnost od strane MKSJ u istom predmetu, kao i video zapisi i sudski materijali vezani za odabrani predmet. Npr., ukoliko se odabere predmet [Karadžić \(IT-95-5/18\)](#), dostupni su [Podaci o predmetu Karadžić](#), odabrani [sudski dokumenti u ovom predmetu](#) poput optužnica, transkripata sa suđenja, sudskih odluka i presuda koji se nalaze u objedinjenoj sudskoj bazi podataka Mehanizma.

The screenshot shows the ICTY website interface. On the left, there is a section for 'RADOVAN KARADŽIĆ' (IT-95-5/18) with a small photo and a table of key events. On the right, there is a section for 'ODABRANI DOKUMENTI' (Selected Documents) for 'KARADZIC AND MLADIC (IT-95-5/18)'. Below this, there are several categories of documents available for download, including indictments, trial transcripts, and judgments.

RADOVAN KARADŽIĆ	
	Jedan od osnivača Srpske demokratske stranke (SDS), predsjednik SDS-a do 19. jula 1996. kad je podnio ostavku; predsjedavajući Savjeta za nacionalnu bezbjednost takozvane Srpske Republike Bosne i Hercegovine (kasnije Republike Srpske "RS"); predsjednik trobojne "Predsjedništva RS-a" od dana njegovog osvojenja 12. maja 1992. do 17. decembra 1992., a nakon tog datuma jedini predsjednik Republike Srpske i vrhovni komandant njenih oružanih snaga do jula 1996.
Optužnica	Priobitna: 25. jul 1995.; operativna optužnica: 19. oktobar 2009.
Uhapšen	21. jul 2008.
Prebačen na MKSJ	30. jul 2008.
Ispitivanje o krivici	3. marta 2009. nije se izjasnio o krivici, u njegovo ime je uneseno da se ne ojeđa krivim
Početno suđenje	26. oktobar 2009.
Završne riječi	29. septembar – 7. oktobar 2014.
Presuda Pretnosnog vijeća	24. marta 2016. osuđen za genocid, složne protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja
Kazna	40 godina zatvora

ODABRANI DOKUMENTI (bosanski, hrvatski ili srpski)

KARADZIC AND MLADIC (IT-95-5/18)

Karadzic and Mladic (IT-95-5/18)

- Optužnica transkripti
- odluke nalozi Presuda
- Žalbeno vijeće: odluke nalozi Presuda
- predsjednik: odluke predsjednika nalozi predsjednika
- ostali: odluke Sekretarijata podnesci i zahtjevi završni podnesci

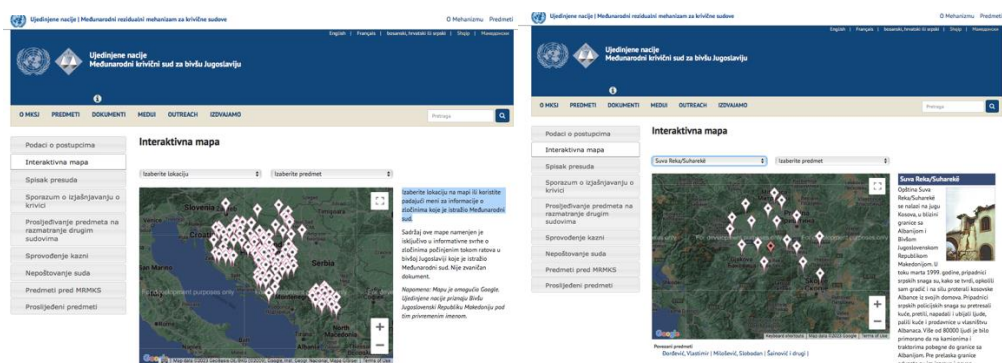
[Interaktivna Mapa](#) je posebno preporučen alat nastavnicima za pretraživanje informacija o predmetima vođenim pred MKSJ i Mehanizmom, koja omogućava pregled mjesta zločina na kojima je Međunarodni sud vršio istrage, tj. nudi mogućnost da se do informacija dođe odabirom lokacije na mapi ili korišćenjem padajućeg menija za informacije o zločinima koje je istražio Tribunal.

Mapa nije zvanični dokument ali može biti korisna za upoznavanje sa zločinima počinjenim u ratovima u bivšoj Jugoslaviji. Također, klikom na grad označen crvenom tačkom omogućava se uvid u popis predmeta koji se činjenično odnose na zločine za koje je dokazano, ili se tvrdi, da su počinjeni u izabranom gradu. Svaki predmet sa popisa je ujedno i hiperveza koja dovodi do informacija, uključujući i pravne dokumente, o tom predmetu.

Npr., ukoliko se odabere lokacija [Suva Reka/Suharekë](#) dobit će se prikaz lokacije crvenom tačkom na mapi, kao na slici ispod, sa opisom značaja ove lokacije u kontekstu rada Tribunala koji se nalazi sa desne strane: *'Opština Suva Reka/Suharekë se nalazi na jugu Kosova, u blizini granice sa Albanijom i Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom. U toku marta 1999. godine, pripadnici srpskih snaga su, kako se tvrdi, opkolili sam gradić i na silu proterali kosovske Albance iz svojih domova. Pripadnici srpskih policijskih snaga su pretresali kuće, pretili, napadali i ubijali ljude, palili kuće i prodavnice u vlasništvu Albanaca. Više od 80000 ljudi je bilo primorano da na kamionima i traktorima pobjegne do granice sa Albanijom. Pre prelaska granice oduzete su im isprave i novac.'*

Ispod mape, nalaze se **Povezani predmeti:** [Đorđević, Vlastimir](#) | [Milošević, Slobodan](#) | [Šainović i drugi](#).

Odabirom jednog od predmeta, bit ćete ponovo povezani sa kategorijom *Predmeti*, te vođeni na rubriku o predmetu koja će dati podatke i materijale o predmetu, kao što je navedeno na prethodnoj stranici.

Pod kategorijom [Dokumenti](#), dostupni su svi važniji pravni dokumenti vezani za rad MKSJ-a, poput [Statuta MKSJ-a](#), Pravilnika o postupku i dokazima, Uputstva o radu MKSJ, Godišnjih izvještaja, informacija o saradnji sa državama članicama, te informacije o Odbrani, Pritvoru i druga različita pravila i propisi u vezi s radom MKSJ.

Pod kategorijom [Outreach](#), dostupne su informacije o radu Programa *outreacha* MKSJ koji je od 1999-te godine, pa sve do zatvaranja Tribunala imao za cilj da informiše i dovede u neposredan kontakt s Međunarodnim sudom, hiljade ljudi svake godine, kroz mnoštvo aktivnosti. Ove aktivnosti uključivale su izgradnju kapaciteta nacionalnih pravosudnih sistema, rad s mladima, lokalnim zajednicama i medijima, posjete MKSJ i izradu širokog spektra informativnih materijala, multimedijalnih sadržaja na veb-sajtu i na društvenim mrežama. Podstičući dijalog sa lokalnim zajednicama u regionu bivše Jugoslavije, Outreach Program je bio preteča današnjeg Programa Mehanizma za informisanje (PMI) zajednica pogođenih sukobom.

Pored kratkog informativnog videa: [Pregled 15+ godina rada i aktivnosti Outreach programa MKSJ-a](#), rubrike sa sa [dokumentarnim filmovima](#), publikacijama, projektima i arhivom Outreacha, mogu posebno biti zanimljivi nastavnicima.

Seriya dokumentarnih filmova u produkciji Outreach programa ima za cilj da rad MKSJ učini vidljivijim i lakše razumljivim. Ovi filmovi se bave najznačajnijim dostignućima u sudskoj praksi i nekim od predmeta koji su predstavljali prekretnice u stvaranju istorije međunarodnog krivičnog pravosuđa. Ovi filmovi su predstavljeni i distribuirani pred veoma raznovrsnom publikom, kako u bivšoj Jugoslaviji, tako i širom svijeta. Dobili su izuzetno pozitivne kritike udruženja žrtava, predstavnika akademske zajednice i civilnog društva i studenata i prepoznati su kao važna obrazovna pomagala.

The image displays two screenshots of the website 'Ljudnjeme nacije' (The People of Nations), which is a platform for international human rights education. Both screenshots show a navigation menu at the top with options like 'O MKSJ', 'PREDMETI', 'DOKUMENTI', 'MEDIJI', 'OUTREACH', and 'IZTVAJANJE'. The left screenshot features a video player for the film 'Apsolutna zabrana: zločin mučenja pred Tribunalom' (Absolute prohibition: the crime of torture before the Tribunal). Below the video, there is a list of related films, including 'Dubrovnik i zločini nad kulturnom baštinom' (Dubrovnik and crimes against cultural heritage), 'Zločini pred Tribunalom: Višegrad' (Crimes before the Tribunal: Višegrad), 'Zločini pred Tribunalom: Srednja Bosna' (Crimes before the Tribunal: Central Bosnia), and 'Njihovim očima: svjedoci pravde' (Through their eyes: witnesses of justice). The right screenshot shows a video player for 'Zločini pred Tribunalom: Srednja Bosna'. Below the video, there is a list of related films, including 'Dubrovnik i zločini nad kulturnom baštinom', 'Zločini pred Tribunalom: Višegrad', 'Zločini pred Tribunalom: Srednja Bosna', 'Njihovim očima: svjedoci pravde', 'Zločini pred Tribunalom: Prijedor', and 'Kraj nekažnjivosti: seksualno nasilje pred Tribunalom' (The end of impunity: sexual violence before the Tribunal). Both screenshots also feature a sidebar with 'Povezani predmeti' (Related topics) and 'Arhiva Outreach aktivnosti' (Archive of outreach activities).

Primjer dokumentarnih filmova dostupnih u ovoj seriji predstavljaju:

Dokumentarni film [‘Dubrovnik i zločini nad kulturnom baštinom’](#) koji kroz intervjue s protagonistima, svjedočenja svjedoka, argumente iznesene na suđenjima i presude donosi priču o kaznom progonu pred MKSJ-om za hotimične napade na mnoge kulturne objekte u bivšoj Jugoslaviji i koristi predmete u vezi s Dubrovnikom kao primjer.

Dokumentarac [‘Zločini pred Tribunalom: Prijedor’](#) opisuje otkriće logora i pokretanje procesa koji je doveo do osnivanja prvog međunarodnog krivičnog suda nakon Drugog svjetskog rata, kao i sudski epilog zločina počinjenih u ovom bosanskohercegovačkom gradu.

Dokumentarni film [‘Zločini pred Tribunalom: Višegrad’](#) daje uvid u istrage, krivično gonjenje i ishode sudskih postupaka u vezi s zločinima u ovom gradu. Kroz iskaze svjedoka iz prve ruke, presude pretresnih i Žalbenog vijeća, kao i razgovore s akterima, *Zločini pred Tribunalom: Višegrad*, donosi snažnu priču o odgovoru pravosuđa na val etničkog čišćenja koji je pomeo ovu opštinu.

Posebno zanimljiv dokumentarni film koji izdvajamo jeste [‘Njihovim očima: svjedoci pravde’](#) koji predstavlja petoro običnih muškaraca i žena iz različitih dijelova bivše Jugoslavije koji su preživjeli krvave sukobe u kojima su počinjena ubistva i mučenja, tokom kojih su izbrisane čitave zajednice. Umjesto da o tome čute, odlučili su da istupe i svjedoče o svojim iskustvima i, u nekim slučajevima, o počiniocima koji su im nanijeli patnju. Ovaj dokumentarni film opisuje ključnu ulogu koju žrtve i svjedoci imaju u krivičnom gonjenju optuženih za zločine počinjene tokom devedesetih godina XX vijeka na teritoriji bivše Jugoslavije. Ovaj film prikazuje hrabrost koja je potrebna da bi se došlo na MKSJ radi svjedočenja, te ispituje motive koje je ovih pet svjedoka imalo da to učine. U filmu se pojavljuju sudije i osoblje MKSJ-a, a također sadrži snimke samih svjedočenja pred MKSJ-em. *Njihovim očima: svjedoci pravde* predstavlja trajni podsjetnik na doprinos koji su svjedoci dali međunarodnom pravosuđu, kao i na važnost neposrednog svjedočenja u kontekstu međunarodne pravde.

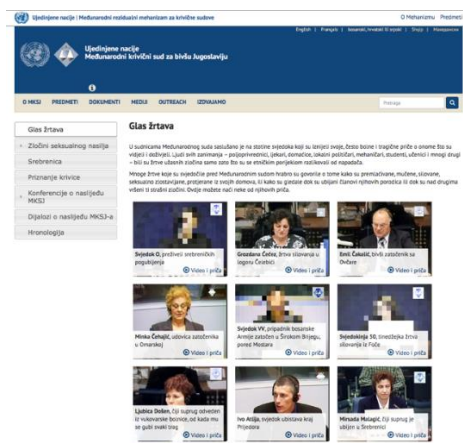

Pod kategorijom [Izdvajamo](#), dostupni su različiti izdvojeni sadržaji koji govore o značajnim temama kada je u pitanju rad i dostignuća Tribunala. Ispod su prikazane rubrike koje mogu biti zanimljive i interesantne u korištenju u obrazovne svrhe.

Rubrika [Glas žrtava](#) donosi priče svjedoka iz svih dijelova bivše Jugoslavije koji su svjedočili pred Tribunalom. U sudnicama MKSJ saslušano je na stotine svjedoka koji su iznijeli svoje, često bolne i tragične priče o onome što su vidjeli i doživjeli. Ljudi svih zanimanja – poljoprivrednici, ljekari, domaćice, lokalni političari, mehaničari, studenti, učenici i mnogi drugi – bili su žrtve užasnih zločina samo zato što su se etničkim porijeklom razlikovali od napadača. Mnoge žrtve koje su svjedočile pred Međunarodnim sudom hrabro su govorile o tome kako su premlaćivane, mučene, silovane, seksualno zlostavljane, protjerane iz svojih domova, ili kako su gledale dok su ubijani članovi njihovih porodica ili dok su nad drugima vršeni ti strašni zločini.

Rubrika [Zločini seksualnog nasilja](#) predstavlja istorijsku ulogu koju je imao Tribunal u krivičnom gonjenju seksualnog nasilja počinjenog u ratnim sukobima u bivšoj Jugoslaviji i na koji je način započeo put oštrijem presuđivanju za takve zločine širom svijeta.

Od prvih dana mandata Međunarodnog suda, vršene su istrage navoda o sistematskom zatočenju i silovanju žena, muškaraca i djece. Više od trećine svih lica osuđenih pred MKSJ proglašeno je krivim za zločin seksualnog nasilja. To predstavlja pionirsko dostignuće, i time se obezbjeđuje da brojni relevantni ugovori i konvencije koji postoje tokom čitavog 20. vijeka konačno budu primenjeni, a njihovo kršenje kažnjeno. U ovoj rubrici, prikazan je i kratki film Outreach Programa Tribunala ['MKSJ i krivična dijela seksualnog nasilja'](#).

Rubrika [Priznanje krivice](#) je često korištena od strane nastavnika, jer daje priliku da se čuju izjave počinioca zločina kojima priznaju svoju krivicu i govore o razlozima koji su ih na nju naveli, te često izražavaju kajanje i pokazuju svoju ljudsku stranu. Ova rubrika donosi video snimke i izjave priznanja krivice u različitim predmetima koji su vođeni pred Tribunalom.

Više osoba optuženih pred MKSJ izjasnilo se krivim po optužbama da su tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji neposredno počinile konkretne zločine ili da su odgovorne za njih. U gotovo svim

takvim slučajevima, utvrđene su jasne činjenice o počinjenim zločinima, istina o događajima je objelodanjena javnosti, a patnja žrtava priznata.

Izjave date u prilogu potvrdnog izjašnjavanja o krivici često sadrže informacije ili dokaze koji su prethodno bili nepoznati zajednicama ili porodicama žrtava. U nekim slučajevima, optuženi koji se izjasne krivim pojašnjavaju određene događaje time što svjedoče protiv svojih saučesnika.

Objedinjena baze sudskih spisa

Sudski spisi su spisi predmeta vođenih pred MKSJ i MKSR i MRMKS, a u njih spadaju:

- pravni dokumenti u vezi s određenim predmetom koji su zavedeni pred sudom (npr. optužnice, zahtjevi, nalozi, odluke i presude), koji se zajedno nazivaju “Podnesci”
- dokazi prihvaćeni u sudnici (dokazni predmeti)
- transkripti postupaka
- audiovizuelni snimci postupaka

Svi sudski spisi sa oznakom javno su dostupni i mogu se pretraživati u *online* data-bazi koja se zove [Bazi objedinjenih sudskih spisa](#).

Za više informacija kako pretraživati Bazu objedinjenih sudskih spisa pogledajte Aneks II. Baza je pretraživa i na bosansko/hrvatsko/srpskom jeziku.

Zaključak

Sudska arhiva Tribunala i Mehanizma sadrži ogroman broj dokaznih predmeta: audio-video i pisanih materijala, kao i artifakta prihvaćenih od strane sudskih vijeća kao dokazni materijal u suđenjima vođenim pred Tribunalom i Mehanizmom. Oni mogu biti pretraživani putem [Objedinjene baza podataka sudskih spisa](#), ali i korištenjem različitih alata i sadržaja objavljenim na Internet stranicama Mehanizma i Tribunala.

Ovaj sadržaj, kako već kuriran na Internet stranicama Tribunala i Mehanizma, tako i dokumenti iz same sudske arhive nastavnicima nude brojne mogućnosti da koristeći sudski utvrđene činjenice, korištenjem audio i video materijala, fotografija, transkripata i svjedočenja, mogu slikovito opisati dešavanja tokom ratova 1990-tih.

Arhiva također sadrži materijal koji za neke korisnike može biti uznemiravajući, te se oprezno treba koristiti kada se koristi u svrhu edukativnih materijala za mlade ljude, posebno mlade od 16 god.

Ukoliko vam je potrebna pomoć u pretraživanju dana-baze ili želite više informacija u vezi određenog predmeta piši te nam na mip@irmct.com.

Aneks 2

UCR

Jedinstvena baza sudskih spisa

Vodič za korisnike

UJEDINJENI NARODI

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

UCR

Jedinstvena baza sudskih spisa

Vodič za korisnike

UCR | Jedinствена baza sudskih spisa

Vodič za korisnike

Uvod

Ovaj dokument pruža smjernice za korištenje Jedinственe baze podataka sudskih spisa („UCR“).

UCR pruža online pristup javnim sudskim spisima Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (ICTR), Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove („Mehanizam“).

Javni sudski spisi uključuju:

pravne dokumente koji se odnose na predmet koji se podnose sudu, kao što su optužnice, prijedlozi, nalozi, odluke i presude; dokaze prihvaćene na sudu; i transkripte i audiovizuelne snimke ročišta.

Napomena: Zapisi dobijeni od UCR namijenjeni su samo za javno informisanje.¹

---

¹ Nacionalne vlasti koje traže ovjerene ili povjerljive sudske dokumente MKSR-a, MKSJ-a ili Mehanizma trebaju se obratiti za pomoć nacionalnim jurisdikcijama, pogledajte stranicu na web stranici Mehanizma za više informacija.

Pristup UCR-u

UCR-u se može pristupiti na <http://ucr.irmct.org/>.

Obavijest o privatnosti će se pojaviti prije svake sesije. Označite "Ne prikazuj ovo pri budućim posjetama" i kliknite ZATVORI u gornjem desnom uglu obavještenja kako biste označili da je pročitano.

Do not display this on future visits **CLOSE X**

UNITED NATIONS
International Residual Mechanism
for Criminal Tribunals

UNIFIED COURT RECORDS

Privacy Notice

The Unified Court Records Database (UCR) collects certain information about users as they access the database.

- E-mail addresses will be collected as part of the registration process. This information will be stored on United Nations servers. E-mail addresses are collected and used for the express purpose of contacting registered users in case the material they have previously accessed has subsequently been removed from the UCR database by the Mechanism for security reasons.

Nakon što je Obavijest o privatnosti potvrđena, pojavit će se stranica za registraciju/prijavu.

Korisnici koji prvi put rade moraju se registrovati da bi koristili bazu podataka. Za registraciju, odaberite karticu Registracija na UCR početnoj stranici:

UNITED NATIONS
International Residual Mechanism
for Criminal Tribunals

English

Unified Court Records

SIGN IN **REGISTER**

FIRST NAME LAST NAME
FIRST NAME LAST NAME

EMAIL ADDRESS
EMAIL ADDRESS

PASSWORD REPEAT PASSWORD
PASSWORD CONFIRM PASSWORD

I accept the [Terms & Conditions](#)

Sign Up

Popunite tražene informacije. Označite 'nisam robot' i dovršite verifikaciju slike, a zatim potvrdite da prihvatate Odredbe i uslove nakon pregleda istih.

Kliknite na Prijavu.

Password

Repeat Password

I'm not a robot reCAPTCHA
Privacy - Terms

accept the Terms & Conditions

Sign Up

E-mail sa ucrdwebmaster@irmct.org će biti poslat na navedenu adresu. Kliknite na link u e-poruci da potvrdite registraciju.

Napomena: Provjerite spam folder ako se e-mail ne pojavi odmah u prijemnom sandučetu navedene e-mail adrese.

Nakon registracije, korisnici moraju koristiti karticu Prijava za pristup bazi podataka.

SIGN IN **REGISTER**

Email Address

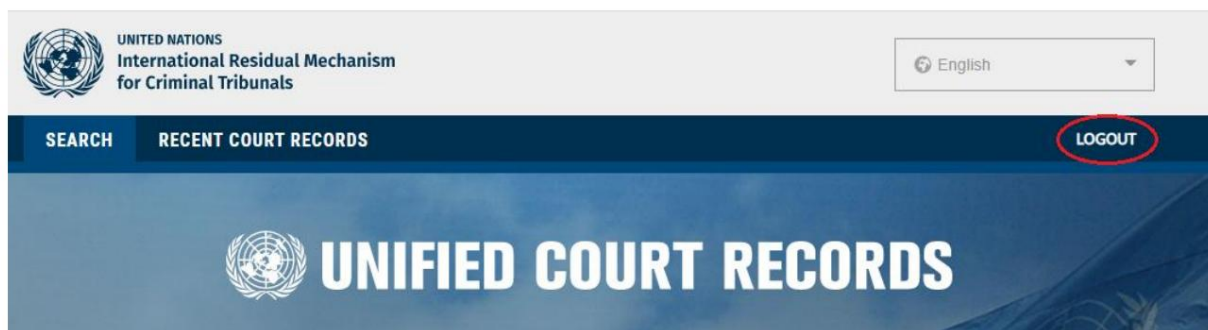
Password

[Forgot Password](#)

Sign In

Da biste se odjavili iz UCR-a, izaberite Odjava u gornjem desnom uglu ekrana.

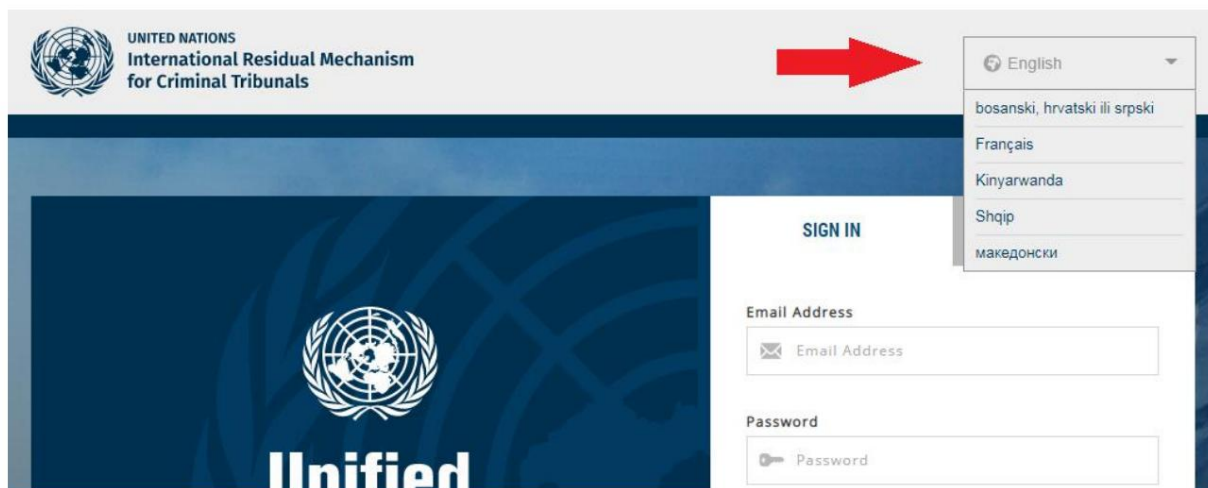

Odabir jezika baze podataka

Jezik baze podataka je jezik koji se koristi za traženje zapisa. To je jezik koji se prikazuje na stranici, a ne jezik zapisa. Podrazumijevani jezik baze podataka je engleski, ali stranica se može prikazati i na pet drugih jezika.

Korisnici mogu promijeniti jezik baze podataka odabirom jedne od drugih jezičkih opcija iz padajućeg izbornika u gornjem desnom kutu stranice:

- bosanski, hrvatski ili srpski (bosanski/hrvatski/srpski)
- français (francuski)
- kinyarwanda
- shqip (albanski)
- makedonski (makedonski)

Jezik se može promijeniti prije prijavljivanja ili u bilo kojem trenutku nakon prijave na sistem.

Da biste saznali više o traženju zapisa na određenom jeziku, pogledajte [odjeljak Zbirka jezika](#) u ovom vodiču.

Pregled nedavno dodatih zapisa

Funkcija Nedavni sudski zapisi omogućava korisnicima da vide najnovijih 50 sudskih zapisa koji su do sada bili dodato u bazu podataka.

Nakon prijave, korisnici mogu vidjeti najnovije zapise na kartici Nedavni sudski zapisi na vrhu ekrana.

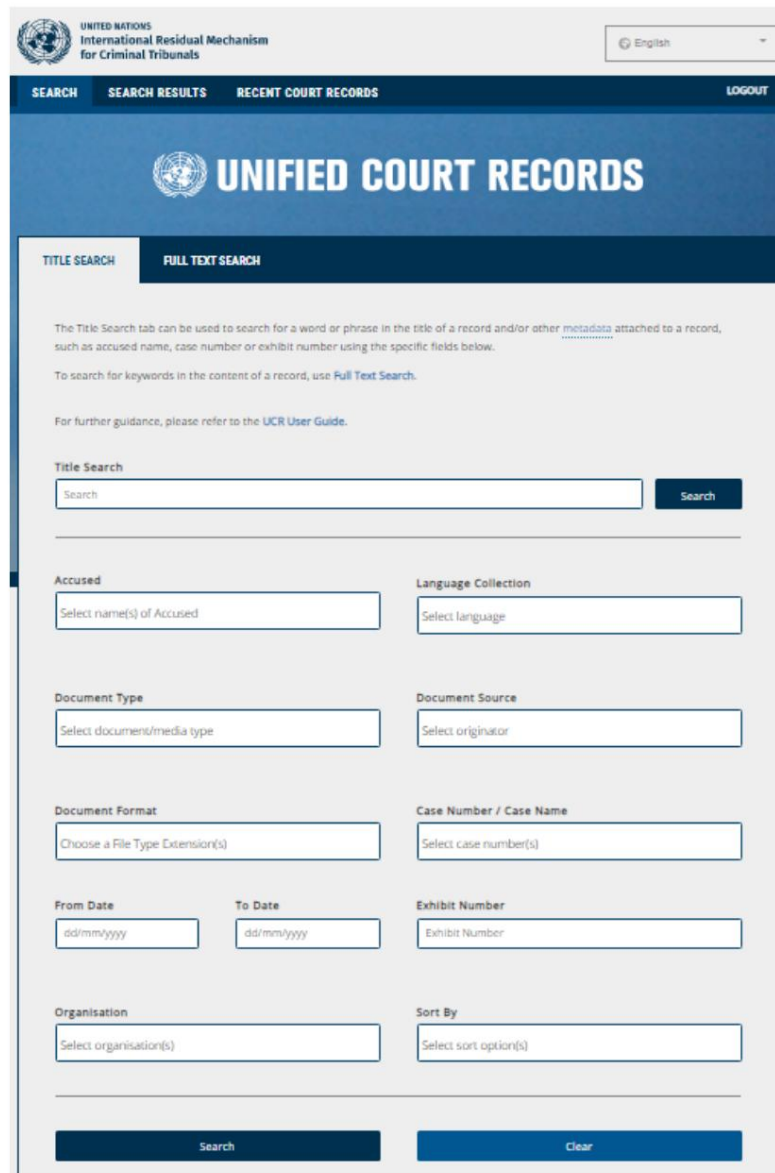
Zapisi se stavljaju u bazu podataka u roku od 24 sata od podnošenja.

Napomena: Transkripti se obično dodaju 10 dana nakon saslušanja. Javni dokazni predmeti za neke tekuće predmete Mehanizma možda neće biti dostupni u javnoj bazi podataka sudskih evidencija dok se predmet ne završi.

Da biste saznali više o pregledavanju pojedinačnih zapisa, [pogledajte odjeljak Pregled rezultata pretraživanja](#) ovog vodiča.

Traženje zapisa

Stranica za pretraživanje omogućava korisnicima da vrše pretrage na osnovu njihovih specifičnih zahtjeva. Korisnici mogu odabrati da izvrše opću pretragu zapisa u bazi podataka ili mogu suziti pretragu odabirom specifičnih kriterija pretraživanja.

Savjet za pretragu: Korisnici ne moraju birati kriterije za sva polja. UCR automatski pretražuje sve kriterije kada nijedan nije odabran. Međutim, preporučljivo je suziti pretragu što je više moguće kako biste osigurali relevantne i brze rezultate.

Napomena: za pretraživanje punog teksta mora biti odabrana vrsta dokumenta i najmanje jedan jezik iz zbirke jezika .

Ako pretraga ne daje željene rezultate, postoje dva načina za izmjenu pretrage:

- 1) koristite opciju [Filtriraj rezultate](#) na stranici sa rezultatima da suzite pretragu; ili 2) izaberite karticu Pretraga u gornjem levom uglu stranice da biste se vratili na stranicu sa originalnom pretragom kriterijuma.

UNITED NATIONS
International Residual Mechanism
for Criminal Tribunals

English

SEARCH SEARCH RESULTS RECENT COURT RECORDS LOGOUT

UNIFIED COURT RECORDS

Showing 1 to 10 of 5,395 entries

MICT-19-121
Augustin
Ngirabatware
(Contempt)

Order for Release of Audio-Visual Record and Permitting Photography (English, 2 Pages)

Organisation: MICT • Language: English • File Type: PDF • Pages: 2 • Date: 14/10/2019 • Document Type: Order

Related Documents • Translations • View Scanned Document

Order
Judge

MICT-19-121
Augustin
Ngirabatware

FRENCH TRANSLATION - Ordonnance autorisant la diffusion d'enregistrements audiovisuels et la prise de photographies (French, 3 Pages)

Order

Da biste započeli novo pretraživanje, kliknite na Novo pretraživanje na dnu polja Filtriraj rezultate .

Organisation

Select organisation(s)

File Type

Choose a File Type Extension(s)

Clear Filter

New Search

Traži po ključnoj riječi

Postoje dvije vrste pretraživanja ključnih riječi: pretraživanje naslova i pretraživanje punog teksta. Svaka od ovih opcija može se koristiti s drugim kriterijima pretraživanja koji se nalaze na karticama za pretraživanje.

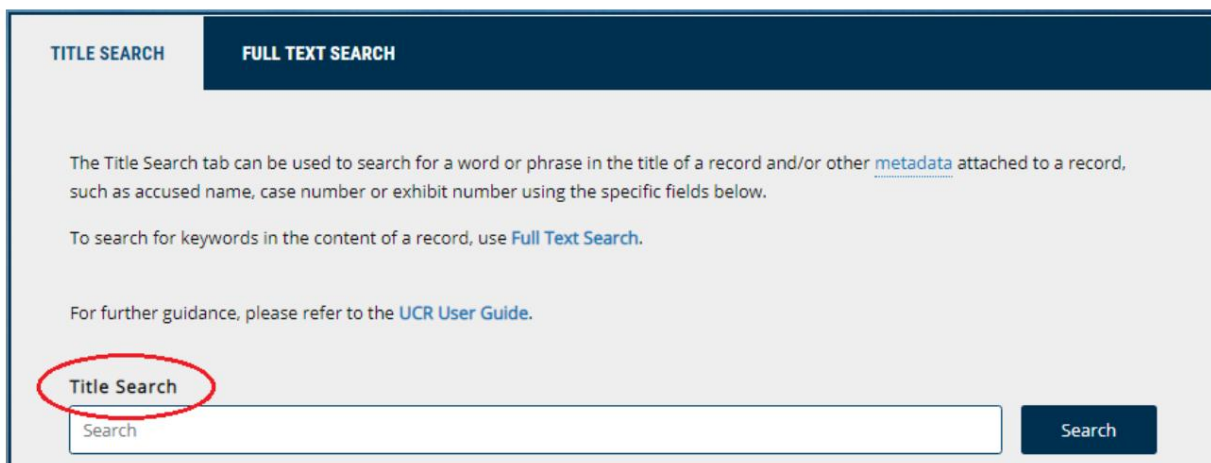

Pogledajte [Pretraživanje po metapodacima](#) za više informacija o pretraživanju pomoću drugih kriterija.

Pretraga naslova

Pretraga naslova će tražiti ključnu riječ — određenu riječ ili frazu — u naslovu zapisa.

Da biste tražili ključne riječi u naslovu, odaberite karticu Pretraživanje naslova , a zatim upišite riječ ili frazu u polje za pretragu naslova .

Ključne riječi mogu uključivati lična imena, nazive mjesta, nazive događaja ili datume događaja.

Važne stvari koje treba zapamtiti o pretrazi naslova:

Pretraga naslova ne razlikuje velika i mala slova.

Pretraga naslova ne prihvata zamjenske znakove ("*" ili "?"). Međutim, sistem pretpostavlja skraćivanje riječi. Stoga je najbolje pretraživati koristeći korijensku riječ kako bi se u obzir uzele varijacije u unosu podataka. Na primjer, postoje različiti načini na koje se fotografija može spominjati u naslovu. Pretraživanje korijenske riječi "fotografija" vratit će najveći broj rezultata, kao što je ilustrovano u nastavku:

Ključna riječ polja naslova	Rezultati
"fotografije" će	pretraživanja
pronaći "fotografija" će	fotografije fotografije i fotografije
pronaći "fotografije"	fotografije fotografije, fotografije, fotografije i fotografije
će pronaći "fotografije" će pronaći	fotografije fotografije, fotografije, fotografije i fotografije

Pravopis je važan. Ako se riječ koja je unesena u polje za pretragu koristeći pretragu naslova ne pojavi baš onako kako je otkucana ni u jednom naslovu zapisa, sistem neće vratiti rezultate (sa izuzetkom skraćenih riječi). Sistem ne nudi predložene rezultate za pretrage koje sadrže pogrešno napisane riječi.

Fraze u pretrazi naslova moraju biti tačno onakve kakve se pojavljuju u metapodacima naslova dokumenta. Za primjer:

Pretraga za: povlačenje kretanje	→	Pretražuje samo zapise u kojima "pokret" direktno prati " <u>povlačenje</u> " u naslovu.
Traži se: umrlica	→	Neće vratiti rezultate za "povlačenje prijedloga". Pretražuje samo zapise u kojima "sertifikat" direktno slijedi " <u>smrt</u> " u naslovu.
Potruga za: potvrda o smrti	→	Neće vratiti rezultate za "potvrdu o smrti". Pretražuje samo zapise u kojima se tri riječi "potvrda" "od" i "smrt" pojavljuju u naslovu tačno onim redoslijedom kojim su upisane u polje za pretragu . Neće vratiti rezultate za "izvod iz matične knjige umrlih".

Pretraga naslova općenito nije osjetljiva na dijakritičke znakove, tj. mogu se koristiti, ali ne moraju se koristiti da bi se dobili isti rezultati. Međutim, upotreba precrtanog Đ (mala đ) nije dozvoljena. Umjesto toga, slovo je u bazi podataka predstavljeno sa "d" ili "dj". Na primjer:

Riječ koja koristi Đ ili đ	Transkripcija
Đorđević	Dordevic OR Djordevic
Međunarodni	Medjunarodni OR Medunarodni Djordje
Đorđe Đukid	Djukic OR Dorde Dukic Tudjman ILI
Tuđman	Tudman Između ILI Izmedju
Između	*Napomena: Upotreba
d ili dj umjesto Đ (đ) u naslovima i tekstu zapisa je nedosljedna, odnosno ista riječ može se pojaviti u bilo kojem obliku.	

Kada tražite frazu, nemojte koristiti navodnike. Na primjer, koristite Drinski korpus, a NE "Drinski korpus".

Kada tražite određeni datum u naslovu, pokušajte s različitim varijantama datuma. Na primjer, kada tražite zapise koji se odnose na događaj koji se dogodio 10. marta 1994. godine, bilo što od sljedećeg može vratiti rezultate:

10. marta 1994	10. marta 1994	10. mart 1994	10. mart 1994
10/03/1994	10-03-1994	03-10-1994	03/10/1994

Savjet za pretragu: Formati zapisa mogu biti navedeni u naslovu zapisa.

Primjeri uobičajenih ključnih riječi koje se koriste za pronalaženje određenih formata zapisa uključuju:

Mapa	Model	Fotografija	Video	Skica
Audio	Presretni	Snimanje	Presretni	Izveštaj

Napomena: Pretraživanje po određenim formatima može se izvršiti pomoću polja [Format dokumenta](#).

Pretraživanje punog teksta

Pretraživanje punog teksta traži ključne riječi—riječi ili fraze—unutar sadržaja zapisa. Da biste pretražili ključne riječi u sadržaju zapisa, odaberite karticu Pretraživanje cijelog teksta, upišite ključne riječi u polje Pretraživanje cijelog teksta, a zatim odaberite željeni nivo [nejasnosti](#).

Napomena: Vrsta dokumenta i zbirka jezika moraju biti odabrani za pretraživanje cijelog teksta.

TITLE SEARCH
FULL TEXT SEARCH

The Full Text Search tab can be used to search for word(s) or phrase(s) contained within the text of a record and/or metadata (information) attached to a record, such as accused name, case number or exhibit number using the specific fields below.

To search for results that contain the exact words or phrases included in the Full Text Search field, use "Fuzziness 0". For results that contain variations of these words or phrases, use higher Fuzziness levels.

Full Text Search is limited to searching one Language Collection at a time. To search for keywords in the title of a record, use [Title Search](#).

For further guidance, please refer to the [UCR User Guide](#).

Full Text Search

Fuzziness 0 ▼

Važne stvari koje treba zapamtiti prilikom pretraživanja punog teksta:

Upišite riječi u frazi onim redoslijedom kojim bi se te riječi trebale pojaviti u dokumentu.

Nemojte koristiti interpunkciju ili navodnike. Baza podataka automatski prepoznaje dva ili više riječi kao fraze.

Nemojte koristiti dijakritičke znakove. Za razliku od pretrage naslova, pretraživanje punog teksta je osjetljivo na dijakritičke znakove. Koristite zamjenske znakove (vidi dolje) za traženje riječi koje sadrže dijakritičke znakove, kao što su Č č, D d, Dž dž, đ, Š š i Ž ž. Pretraga punog teksta ne razlikuje velika i mala slova.

Nejasnoće (osnovna pretraga)

Osnovno pretraživanje punog teksta je zasnovano na stepenu „nejasnoće“, tj. stepenu u kojem se rezultati podudaraju sa riječima ili frazama uključenim u polje za pretraživanje punog teksta. Dok se stepen “0” može koristiti za traženje tačnog podudaranja s riječi ili frazom, korisnici mogu odabrati veći stepen nejasnoće kako bi uzeli u obzir pravopisne greške, varijacije riječi i spojene ili prekinute riječi uzrokovane optičkim prepoznavanjem znakova (OCR) greške.

Nejasnoća se može podesiti na skali od 0-4, gdje je 0 = pretraga riječi ili fraza koje se podudaraju s ključnim riječima i 4 = pretraga riječi ili fraza koje su donekle slične ključnim riječima.

Zadana postavka Nejasnoće je “0”.

Savjet za pretragu: Povećajte nivo nejasnoće ako pretraga vrati manje zapisa od očekivanog.

Bulovi operatori, zamjenski znakovi i pozicioni operatori (napredna pretraga)

Napredna pretraga se može obaviti korištenjem Bulovih operatora, zamjenskih znakova i pozicijskih operatora. Tabele u nastavku opisuju svaku metodu pretraživanja.

Logički operatori		
Logički operatori se koriste za traženje svih ili bilo kojeg od navedenih pojmova ili za isključivanje pojmova.		
Metoda pretrage	Akcija	Primjer
I	Koristite i za pretraživanje svih navedenih pojmova za pretraživanje. Ova pretraga će vratiti dokumente koji sadrže sve riječi, bez obzira na njihovu blizinu.	Dragomir i Milošević = dokumenti koji sadrže izraze “ <u>Dragomir</u> ” i “ <u>Milošević</u> ”
ILI	Koristite OR da tražite <u>bilo</u> koji od specifičnih pojmova za pretraživanje. Ova pretraga će vratiti dokumente koji sadrže bilo koju od riječi, bez obzira na njihovu blizinu.	Dragomir ILI Milošević = dokumenti koji sadrže izraze “ <u>Dragomir</u> ” ili “ <u>Milošević</u> ”
I NE	Koristite i NE za traženje dokumente koji <u>ne sadrže</u> specifičan pojam za pretraživanje.	Butare i NE Nyiramasuhuko = dokumenti koji sadrže izraz “ <u>Butare</u> ” a ne “ <u>Nyiramasuhuko</u> ”

Zamjenski znakovi se koriste za traženje prefiksa, sufiksa, korijena riječi i varijacija pravopisa (uključujući varijacije roda, osobe, broja i padeža specifične za jezik).		
Metoda pretraživanja Akcija		Primjer
zvezdica "*"	Zvezdica "*" zauzima mjesto bilo kojeg <u>niza slova</u> /karaktera ako korisnik nije siguran koja je varijacija riječi korištena ili gdje je pravopis nesiguran.	Bourg* u polju za pretraživanje = rezultati koji sadrže riječi kao što su Bourgon, bourgmestre, bourgmestre's, bourgmestres
Upitnik "?"	Upitnik "?" može se koristiti umjesto do tri slova/znaka u <u>riječi</u> . Ovo je korisno za pronalaženje stranih riječi čije naglašeno slovo ili simboli mogu biti anglizirani.	Babi? u polju za pretragu = rezultati koji sadrže Babid, Babić, Babida, Babid's Bla?ki? u polju za pretragu = rezultati koji sadrže Blaskic, Blaškid, Blaškid's
Napomena: zamjenski znakovi se mogu kombinovati, ali ne mogu se koristiti više od 3 upitnika (?) i 1 zvezdica (*) u jednoj pretrazi cijelog teksta.		

Pozicioni operatori Pozicioni operatori se koriste za traženje reči koje su u određenoj blizini jedna od druge ili se pojavljuju određenim redosledom.		
Metoda pretraživanja Radnja W/n		Primjer
Koristite W/n za traženje dokumenata u kojima se dva pojma pojavljuju unutar određenog broja riječi jedan od drugog.		Naredba sa 5 zatvora = dokumenti koji sadrže izraz "Naredba" unutar 5 riječi od termina "zatvor"
W/n/EOS (rečenica)	Koristite W/n/EOS za traženje dokumenata u kojima se pojavljuju dvije riječi unutar određenog broja rečenica jedna od druge.	Gitarama W/5/EOS (centar za obuku) dokumenti koji sadrže "Gitarama" unutar 5 the termin rečenica fraze "centar za obuku" vrijednost W/2/EOP (valuta) =
W/n/EOP (paragraf) Koristite W/n/EOP za traženje dokumenata u kojima su dvije riječi pojavljuju se unutar određenog broja pasusa jedan od drugog.		dokumenti koji sadrže termin "vrijednost" unutar 2 paragrafa izraza "valuta"
W/n/EOG (stranica)	Koristite W/n/EOG za traženje dokumenata u kojima se dvije riječi pojavljuju unutar određenog broja stranica jedna od druge.	Granatiranje W/3/EOG (Markale Market) dokumenti koji sadrže izraz granatiranje unutar 3 stranice fraze "Markale Market"
P/n	Koristite P/n za traženje dokumenta u kojem se dvije riječi pojavljuju unutar određenog broja riječi jedna od druge i određenim redoslijedom.	Žalba P/10 Pravilo = dokumenti u kojima izraz "Žalba" prethodi terminu "Pravilo" i pojavljuje se unutar 10 riječi od njega.

Pretraživanje po metapodacima

Metapodaci su informacije o zapisu u kontekstu sudskih aktivnosti. Ove informacije uključuju:

ko je podneo ili ponudio zapisnik; kada je zaveden, prihvaćen ili snimljen (u slučaju snimanja u sudnici); na koji se slučaj odnosi; o kojoj vrsti dokumenta se radi; na kojem sudu je podnesena ili primljena; i, u slučaju dokaznih predmeta, koji je broj dokaznog predmeta dat.

Polja metapodataka mogu se koristiti sama, u kombinaciji s jednim ili više drugih polja metapodataka i/ili u kombinaciji s ključnim riječima u poljima [za pretraživanje naslova](#) ili [za pretraživanje cijelog teksta](#).

[Optuženi](#)

[Vrsta dokumenta](#)

[Format dokumenta](#)

[Organizacija](#)

[Od datuma/do datuma](#)

[Language Collection](#)

[Izvor dokumenta](#)

[Broj predmeta/Naziv predmeta](#)

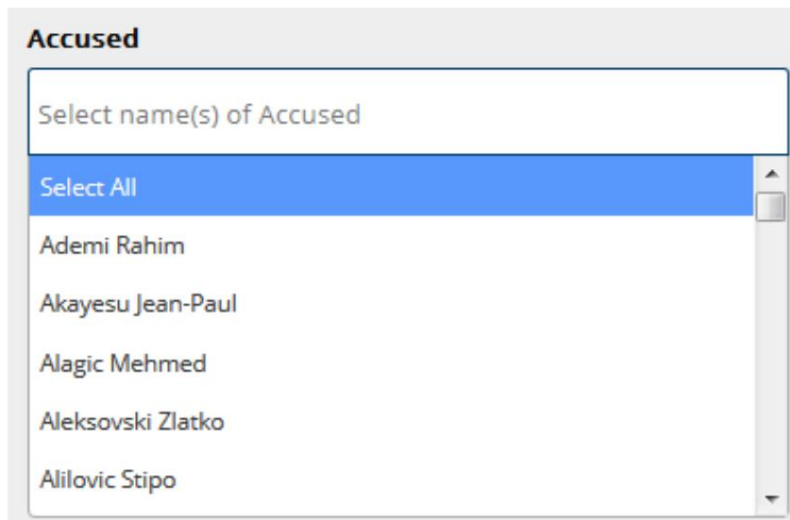
[Broj dokaznog predmeta](#)

[Sort By](#)

Optuženi

Polje Optuženi omogućava korisnicima da pretražuju zapise koji se odnose na slučaj(e) određenih pojedinaca koji su identifikovani kao optuženi u predmetima MKSR, MKSJ i IRMCT. Imena optuženih navedena su abecednim redom po prezimenima u padajućoj listi Optuženi.

Odaberite Odaberi sve za traženje zapisa u svim slučajevima.

Odaberite sva, jedno ili više imena za traženje spisa iz svih predmeta protiv odabranih optuženih.

Napomena: potraga za određenim optuženim će vratiti zapise iz bilo kojeg višeoptuženog predmeta u kojem se on/ona pojavio. To će uključivati zapise koji se odnose na druge optužene u predmetu. Na primjer, potraga za Josipovidom Dragom također će dati rezultate koji se odnose na svakog od drugih optuženih u predmetu Kupreškid i dr.

Korisnici također mogu koristiti polje Broj predmeta / Naziv predmeta za traženje zapisa iz jednog ili više specifičnih slučajeva.

Za više informacija o predmetima i pojedinačnim optuženima, pogledajte stranice Predmeti na [MKSJ-u](#), [ICTY](#) i [IRMCT web stranice](#).

Zbirka jezika

Jezici navedeni u polju Zbirka jezika odnose se na izvorni jezik zapisa i njihovih prijevoda.

U evidenciji UCR-a postoji više od 10 jezika. Zapisi na jezicima koji nisu engleski ili francuski — službeni jezici Međunarodnih sudova — imaju engleski ili francuski prijevod.

Odaberite jedan jezik, sve jezike ili bilo koju kombinaciju jezika da biste primili zapise na traženom jeziku(ovima).

Language Collection

Select language

Select All

BOSANSKI HRVATSKI ILI SRPSKI

ENGLISH

FRANÇAIS

KINYARWANDA

OTHER

Napomena: Kada koristite opciju pretraživanja punog teksta, može se odabrati samo jedan po jedan jezik.

Savjet za pretragu: Prilikom traženja eksponata na određenim jezicima, može biti korisno zapamtiti:

Eksponati koji ne sadrže tekst (tj. većina fotografija) dobijaju jezične oznake (ili identifikovani su kao Drugo

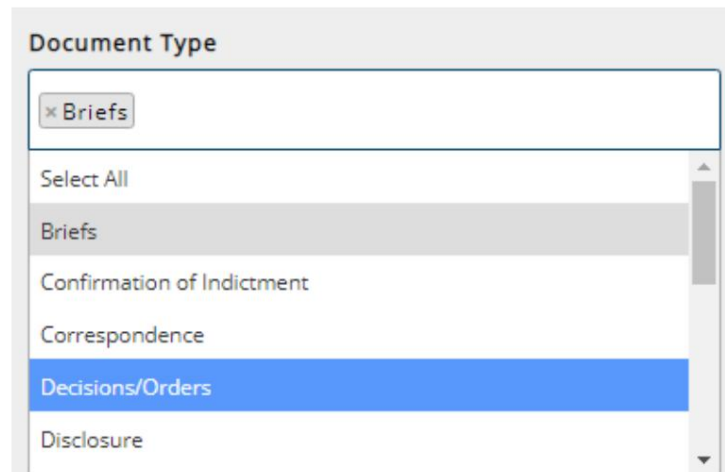
Eksponati se pojavljuju na svom izvornom jeziku i također imaju prijevode (ako na drugom jeziku osim engleski ili francuski)

Za oba ova scenarija, najbolje je odabrati sve jezike kako biste bili sigurni da su svi rezultati vraćeni.

Vrsta dokumenta

Vrste dokumenata navedene u polju Vrsta dokumenta pružaju indicaciju pravne prirode zapisa unutar svake kategorije. Za više informacija o specifičnim vrstama dokumenata stvorenih u sudskom procesu pogledajte [Aneks A - Vrste dokumenata](#).

Odaberite Odaberi sve da pretražite sve vrste dokumenata ili odaberite jednu ili više vrsta dokumenata za traženje određenih vrsta dokumenata.

Napomena: Audiovizualni materijal se može naći u dvije kategorije: transkripti/sudski snimci i dokazni predmeti.

Za traženje audiovizuelnih dokaza prihvaćenih na sudu, odaberite Dokazni predmeti.

Za traženje sudskih snimaka odaberite Transkripti/Sudbeni snimci. Vidi [Aneks B - Sudski snimci za smjernice za traženje i gledanje](#) sudskih snimaka.

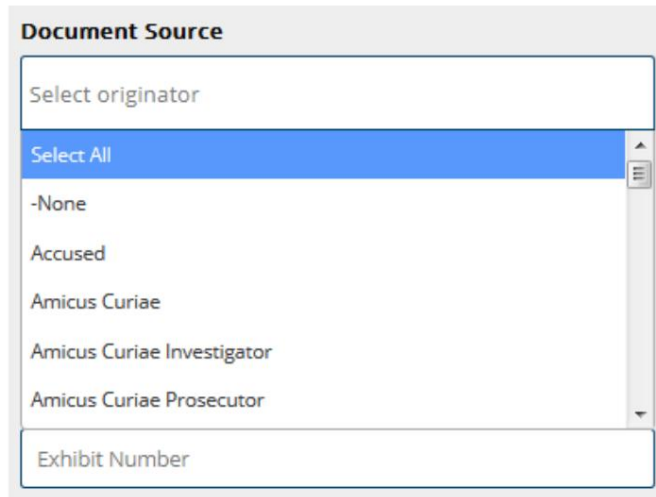
Izvor dokumenta

Izvor dokumenta identifikuje subjekte koji su dostavili evidenciju u predmetima pred Međunarodnim sudovima.

Primjeri izvora dokumenata uključuju:

Optuženi	Amicus Curiae	Žalbeno vijeće	branilac
Istražitelji	Predsjednik	Tužilaštvo	Registry
Pretresno vijeće državnih predstavnika I		Svjedoci	Miscellaneous Partys

Odaberite jedan ili više izvora za pregled zapisa koje su poslali određeni entiteti. Na primjer, pretraga "Žalbeno vijeće" u polju Izvor dokumenta će vratiti rezultate za zapise koje je dostavilo Žalbeno vijeće.

Document Source

Select originator

Select All

-None

Accused

Amicus Curiae

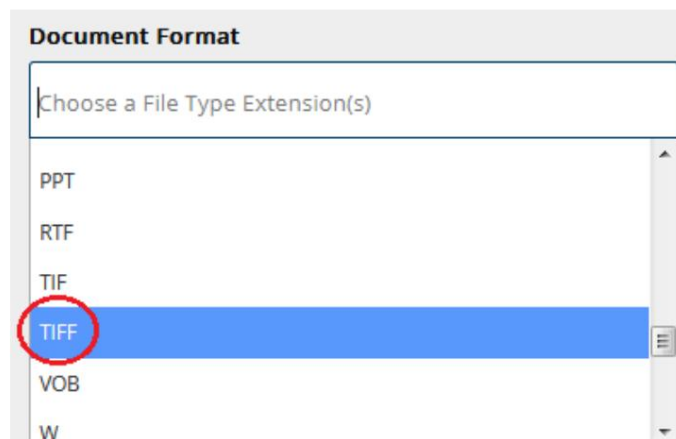
Amicus Curiae Investigator

Amicus Curiae Prosecutor

Exhibit Number

Format dokumenta

Polje Format dokumenta omogućava korisnicima da pretražuju po određenim audiovizuelnim, tekstualnim, slikovnim, multimedijalnim ili drugim formatima.

Document Format

Choose a File Type Extension(s)

PPT

RTF

TIF

TIFF

VOB

W

Savjet za pretragu: Audiovizuelni zapisi mogu biti u bilo kojem od sljedećih formata: ASF, AVI, CDA, MOV, MP3, MP4, VOB, WAV, WMA, WMV, WMX i WVX.

Kada tražite audiovizuelne zapise, odaberite sve ove opcije da biste suzili pretragu samo na audiovizuelne zapise.

Broj predmeta / Naziv predmeta

Polje Broj predmeta / Naziv predmeta omogućava korisnicima da traže zapise u određenim slučajevima.

Predmeti su navedeni numeričkim redom i organizovani po Tribunalu, počevši od predmeta MKSJ.

Case Number / Case Name

Select case number(s)

- ICTR-97-27 [NGEZE, HASSAN]
- ICTR-97-27 [NGEZE, HASSAN]
- ICTR-97-28 [NGIRUMPATSE, MATHIEU]
- ICTR-97-28 [NGIRUMPATSE, MATHIEU]
- ICTR-97-29B [NSABIMANA, SYLVAIN - NTEZIRYAYO, ALPHONSE]
- ICTR-97-29B [NSABIMANA, SYLVAIN - NTEZIRYAYO, ALPHONSE]

Napomena: jedan optuženi može biti povezan sa više predmeta. Zapisi koji se odnose na pojedinačnog optuženog, stoga, mogu se naći pod više od jednog odabira u polju Broj predmeta/Naziv predmeta . Da biste pretražili sve predmete u kojima je određeni optuženi bio optuženi, pretražite po [optuženom](#).

Samo za evidenciju MKSJ-a i Mehanizma:

Iako se pretraga može izvršiti po imenu optuženog, polje Broj predmeta / Naziv predmeta ne navodi sve optužene; za mnoge predmete sa više optuženih navodi se samo prezime jednog od optuženih, a zatim i drugi.

Odabirom broja predmeta/naziva predmeta podebljanim će se tražiti glavni predmet i svi podpredmeti povezani sa glavnim predmetom (Žalba, Pravilo 75H, Nepoštovanje suda, Interlokutori, itd.) .

Odabirom jednog ili više podpredmeta identificiranih specifičnim tipovima predmeta tražit će se samo zapisi unutar tih podpredmeta. Samo MKSJ i Mehanizam razlikuju glavne predmete i podpredmete. Pretraživanje po bilo kom broju predmeta/nazivu predmeta ICTR-a će vratiti zapise za glavne predmete kao i za podpredmete.

Case Number / Case Name

IT-05-88

IT-05-88 [Popovic et al]

IT-05-88 [Popovic et al]

IT-05-88-A [Popovic (Appeal)]

IT-05-88-AR65.1 [Nikolic D.(Interlocutory)]

IT-05-88-AR65.10 [Popovic et al (interlocutory appeal)]

IT-05-88-AR65.11 [(Popovic et al - Interlocutory Appeal)]

Returns records in main case AND all sub-cases

Returns records in this sub-case only

Organizacija

Polje Organizacija omogućava korisnicima da suze pretragu na zapise unutar određenog suda. Organizacije uključuju:

UN-ICTR (Međunarodni krivični sud za Ruandu); UN-ICTY (Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju); UN-IRMCT (Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove);

Jedna ili više organizacija može se odabrati istovremeno ili ostaviti prazno za pretragu svih.

Broj dokaznog predmeta

Broj dokaznog predmeta je broj koji se dodjeljuje dokazima koji se prihvataju na sudu.

Broj dokaznog predmeta ima prefiks koji identificira izvor eksponata, nakon čega slijedi niz brojeva (i ponekad dodatna slova za identifikaciju dijelova jednog eksponata, općenito prijevoda). Na primjer, P321, D51, C12, P00015, P25a i D340c.

Većina prefiksa je "P" (tužilaštvo) ili "D" (odbrana), ali neki dokazni predmeti imaju i druge prefikse, kao što su "C" (vijeća) ili "IC" ("na sudu"), za dokazne predmete uvedene na sud (i nije podnesena prije nego što sud zasjeda). Za slučajeve sa više optuženih, broj može prethoditi prefiksu "D" kako bi se identifikovalo koji je tim odbrane ponudio dokazni predmet (na primjer: 1D, 2D).

Napomena: Nije potrebno uključiti prefikse u polje Broj dokaznog predmeta kada se vrši pretraga.

Polje Broj eksponata će tražiti sve eksponate koji sadrže tačan niz identificiranih brojeva, bez obzira da li niz prethodi ili slijedi drugim brojevima. Na primjer:

Tekst u polju broj dokaznog predmeta 15

Primjeri mogućih rezultata
P00015, P15, D15, C15, P115, P150, P151, P152,
P153, D215, D315, P415
P00015, P00015a, P00015b, D00015, C00015

Kada koristite polje Broj dokaznog predmeta , uvjerite se da je Dokazni materijal odabrano u području Vrsta dokumenta .

Document Type ⌘ Exhibits	Document Source Select originator	
Document Format Choose a File Type Extension(s)	Case Number / Case Name Select case number(s)	
From Date dd/mm/yyyy	To Date dd/mm/yyyy	Exhibit Number 134

Savjet za pretragu: Brojeve dokaznih predmeta utvrđuje Sekretarijat tokom saslušanja ili ih upisuje u interne memorandume. Brojevi dokaznih predmeta mogu se naći u transkriptima ili u nekim presudama.

Napomena: Ponekad se predmetu dodjeljuje broj dokaznog predmeta prije nego što je prihvaćen. Ako se predmet kasnije proglašeni neprihvatljivim, neće postati dio sudskog spisa (tj. neće biti dostupan preko UCR-a jer ga Mehanizam ne drži).

Od datuma / do datuma

Područje Od datuma/do datuma koristi se za traženje zapisa koristeći datum u kojem:

da je dokument potpisan, dostavljen ili dostavljen sudu; da je dokazni predmet uvršten u spis; ili da je ročište snimljeno.

Napomena: Raspon datuma se odnosi samo na datume koji se odnose na sud. Ne odnosi se na datume događaja koji bi mogli biti opisani u spisima. Za traženje događaja po određenim datumima, koristite opcije [pretraživanja naslova](#) ili [pretraživanja cijelog teksta](#) .

Da biste potražili određeni datum, upišite datum u formatu dd/mm/gggg u oba polja Od i Do.

From Date 01/07/1995	To Date 01/07/1995
--------------------------------	------------------------------

Da biste tražili raspon datuma, koristite format dd/mm/gggg da biste otkucali datum početka u polje Od i datum završetka u polje Do.

From Date	To Date
<input type="text" value="01/07/1995"/>	<input type="text" value="31/07/1995"/>

Da biste potražili određeni datum do najnovijeg datuma potpisa, otkucajte datum početka u polje Od i ostavite polje Do prazno.

From Date	To Date
<input type="text" value="01/07/1995"/>	<input type="text" value="dd/mm/yyyy"/>

Savjet za pretragu: Datum naveden u UCR-u će se razlikovati ovisno o vrsti dokumenta.

Podnošenje	datum se odnosi na	datum potpisa (često isti kao i datum kada je zapisnik podnesen sudu) datum
Dokaz	datum se odnosi na	podnošenja (često isti kao i datum kada je dokazni predmet primljen u sud)
Transkript	datum se odnosi na	datum ročišta
Snimanje saslušanja	datum na koji se odnosi	datum ročišta

Razvrstavanje

Koristeći polje razvrstavanje, korisnici mogu sortirati svoje rezultate na različite načine. Zadani redoslijed je po datumu.

Rezultati se mogu sortirati prema:

Opis predmeta - ime optuženog i vrsta suđenja

Datum – datum potpisivanja, arhiviranja, prihvatanja ili snimanja zapisnika (za AV snimke ročišta)

Izvor dokumenta - izvor koji je dostavio zapis

Vrsta dokumenta – kategorija koja opisuje pravnu prirodu zapisa

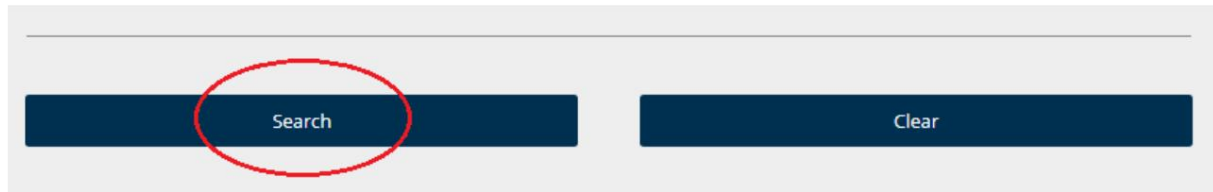
Jezik – jezik zapisa

Broj stranica – broj stranica u dokumentu

Pregled rezultata pretrage

Kada unesete kriterije pretraživanja, kliknite na Traži na dnu stranice da vidite rezultate.

Napomena: odaberite Obriši da uklonite odabrane kriterije iz svih polja metapodataka i započnete novo pretraživanje.

Savjet za pretragu: Da biste pregledali originalne kriterije pretraživanja, kliknite na karticu Pretraga na vrhu stranice. Kliknite na Pretraga rezultata da se vratite na stranicu sa rezultatima.

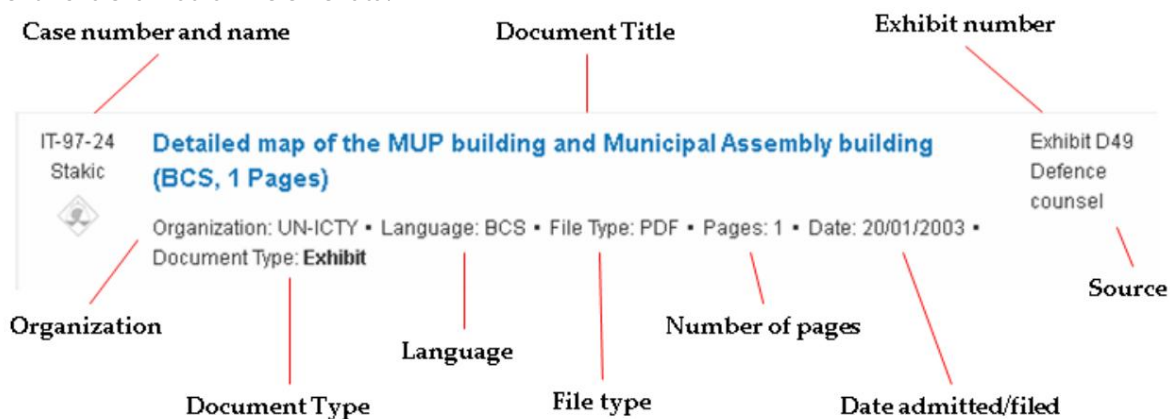
Pregledajte rezultate

Nakon nekoliko trenutaka pojavit će se stranica s rezultatima pretraživanja sa listom dokumenata koji sadrže kriterije tražene na prethodnoj stranici pretraživanja .

UCR vraća 10 rezultata odjednom, u opadajućem redoslijedu datuma (podrazumijevano) ili po redoslijedu odabranom pomoću funkcije [Sortiranje](#) .

Svaki dokument sadrži povezane metapodatke koji pružaju informacije o dokumentu. Dijagram ispod identifikira svaki od ovih elemenata:

Savjet za pretragu: Koristite pridružene metapodatke da napravite daljnja pretraživanja ili revidirate trenutnu pretragu. Na primjer, koristeći metapodatke o datumu koji su povezani sa gornjim dokazom, može se izvršiti pretraga transkripta od dana kada je predmet primljen (20.01.2003.). Parametri za ovu pretragu bi bili:

Optuženi: Stakić Milomir

Vrsta dokumenta: Transkripti/sudski snimci

Od datuma/do datuma: od 20/01/2003 do 20/01/2003

Pogledajte dokumente

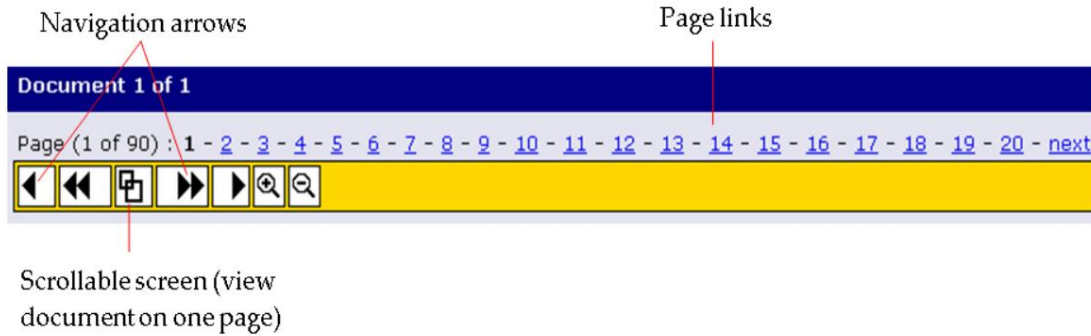
Za pregled dokumenta sa mogućnošću preuzimanja i spremanja kliknite na naslov dokumenta.

Da vidite dokument direktno u UCR čitaču, kliknite na Prikaži skenirani dokument.

Napomena: Nemaju svi dokumenti opciju Prikaži skenirani dokument .

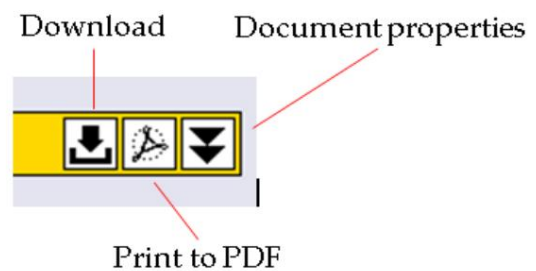
The screenshot shows a document entry with the following details: IT-97-24 Stakic, Organization: UN-ICTY, Language: English, File Type: DOC, Pages: 124, Date: 20/01/2003, Document Type: Transcript. The document is titled "Public Transcript of Hearing 20 January 2003 (English, 124 Pages)". The "View Scanned Document" link is circled in red.

Da biste se kretali kroz dokument u UCR čitaču, koristite ili veze pojedinačnih stranica ili strelice za navigaciju. Pojedinačne strelice će vas pomjeriti naprijed ili nazad za jednu stranicu, dvostruke strelice će vas dovesti do prve ili posljednje stranice dokumenta. Alternativno, dokument se može vidjeti na jednoj stranici koja se može pomicati.

Uvećanje teksta se može povećati ili smanjiti pomoću ikona lupe na traci sa alatcima.

Da preuzmete dokument, odštampate ga u PDF-u ili pogledate svojstva dokumenta, izaberite odgovarajuću ikonu u gornjem desnom uglu ekrana.

Pogledajte povezane dokumente

Za pregled povezanih dokumenata, kliknite na Povezani dokumenti.

IT-97-24 Stakic	Public Transcript of Hearing 20 January 2003 (English, 124 Pages) Organization: UN-ICTY • Language: English • File Type: DOC • Pages: 124 • Date: 20/01/2003 • Document Type: Transcript	Transcript Trial Chamber II
	Related Documents • View Scanned Document	

Veza Povezani dokumenti vraća rezultate koji se odnose na dokument koji se pregledava. Tabela u nastavku prikazuje primjere tipova dokumenata i tipova povezanih dokumenata koje vraćaju.

Vrsta dokumenta	Tip opšteg odnosa
Transkripti	Verzije rasprave na engleskom i francuskom jeziku
Osuda	Obim presude Povezane
Filings	odluke, odgovori, odgovori, prijedlozi, itd.
Eksponati	Dijelovi jednog eksponata (na primjer, prijevod video zapisa i razni isječci iz videa)
Snimanje saslušanja	Svi ostali snimci istog ročišta (prosečan dan saslušanja daje 3-5 traka, u zavisnosti od dužine saslušanja)

Napomena: neće svi zapisi imati povezane zapise.

Pogledaj prijevode

Za pregled prijevoda kliknite na Prevedi.

IT-95-14/2 Kordic and Cerkez	Blaskic Order concerning vandalism at Kiseljak police station, dated 4 September 1992, signed by Blaskic. (BCS, 1 Pages) Organization: UN-ICTY • Language: BCS • File Type: TIF • Pages: 1 • Date: • Document Type: Exhibit Translations • View Scanned Document	Exhibit 205 Prosecution
---------------------------------------	--	----------------------------

Veza Prijevodi vraća prijevode dokumenta. Svi dokumenti na drugim jezicima osim engleskog i francuskog imat će prijevod na engleski ili francuski. Veza će se pojaviti samo ako su dostupni prijevodi za stavku.

IT-95-14/2 Kordic and Cerkez	Blaskic Order concerning vandalism at Kiseljak police station, dated 4 September 1992, signed by Blaskic. (BCS, 1 Pages) Organization: UN-ICTY • Language: BCS • File Type: TIF • Pages: 1 • Date: • Document Type: Exhibit Translations • View Scanned Document	Exhibit 205 Prosecution
Translations	Blaskic Order concerning vandalism at Kiseljak police station, dated 4 September 1992, signed by Blaskic. (English, 1 Pages) Organization: UN-ICTY • Language: English • File Type: TIF • Pages: 1 • Date: • Document Type: Dokazni predmet 205a	Original language
	Blaskic Order concerning vandalism at Kiseljak police station, dated 4 September 1992, signed by Blaskic. (French, 1 Pages) Organization: UN-ICTY • Language: French • File Type: TIF • Pages: 1 • Date: • Document Type: Dokazni predmet 205b View Scanned Document	

Filtrirajte rezultate

Kada se izvrši početna pretraga, rezultati se mogu filtrirati sa stranice Rezultati pretrage kako bi se vratili relevantniji zapisi. Da biste filtrirali pretragu, dodajte dodatne kriterije u bilo koje od polja pod Filtriranje rezultata.

Napomena: polje Izvor dokumenta pod Filtrirajte rezultate sadrži podstavke koje se ne pojavljuju na početnom ekranu pretraživanja. Koristite opciju Filtriraj rezultate da suzite rezultate na ove podstavke.

SEARCH SEARCH RESULTS RECENT COURT RECORDS LOGOUT

UNIFIED COURT RECORDS

FILTER OPTIONS

Accused
Milosevic Slobodan

Language Collection
Select language

Document Type
Select document/media type

Showing 1 to 10 of 320 entries (filtered from 4,449 total entries)

IT-02-54 Milosevic	Map of the Racak area. The map was marked by the witness (English, 1 Pages)	Exhibit D330 Defence counsel
IT-02-54 Milosevic	Map of def.243 mbr (English, 1 Pages)	Exhibit D329.1 Defence counsel
IT-02-54	Map of Meja Region Marked by Witness Odak (English, 1 Pages)	Exhibit D328

Funkcija Filtrirajte rezultate može samo suziti pretragu unutar originalnih odabira pretraživanja; nije u mogućnosti proširiti pretragu.

Na primjer, ako se početna pretraga izvrši koristeći samo "Optužbe" kao kriterij pretraživanja, filter neće dozvoliti da se pretraga proširi pod Filter Results kako bi uključila "Dokazne predmete". Dozvoliće filtriranje samo podstavki unutar tipa dokumenta „Optužbe“.

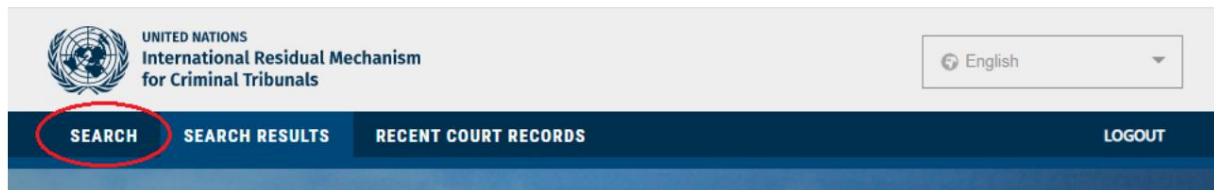
Document Type

Select document/media type

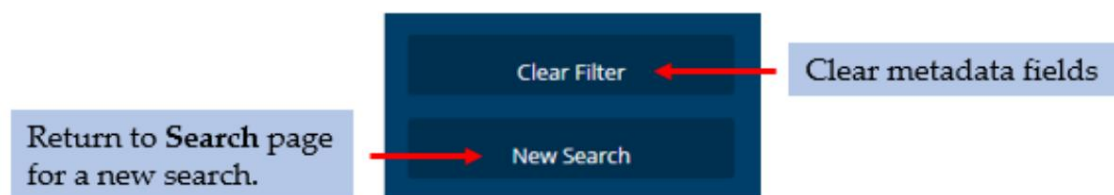
- Indictments
- Advertisement of indictment
- Indictment
- Supporting material
- Decisions
- Certificate

Da biste proširili rezultate pretraživanja ili izmijenili neke od kriterija pretraživanja korištenih u originalnoj pretrazi, odaberite karticu Pretraživanje na vrhu stranice.

Ako vraćeni rezultati nisu korisni, izaberite Obriši filter da biste uklonili kriterijume iz polja metapodataka ili Nova pretraga da biste ponovo započeli pretragu. Obje opcije se mogu naći na traci Filtrirajte rezultate na lijevoj strani ekrana.

Dalja pomoć

Za tehničku pomoć sa bazom podataka, uključujući probleme sa registracijom ili prijavom, kontaktirajte UCR podršku: ucrdwebmaster@irmct.org

Za dalju pomoć u traženju zapisa u UCR-u, ispunite obrazac za upit o evidenciji i arhivi: <https://www.irmct.org/en/records-enquiry>

Ako ne možete popuniti online obrazac, kontaktirajte kontakt osobe za pristup registru:

Evidencija ICTR-a i Mehanizma u Aruši:

Email: marsarusha@un.org

Tel.: +255 27 256 5612

preko New Yorka: +1 212 963 2848

Haki Road, parcela br. 486 Blok A,

Lakilaki oblast, Arumeru District

PO Box 6016, Arusha, Tanzanija

Evidencija MRMKSJ i Mehanizma u Hagu:

Email : marshague@un.org

Tel: +31 (0) 70 512 5511

Churchillplein 1 2517 JW Hag

Holandija

Aneks A – Vrste dokumenata

Vrsta dokumenta	Definicija i upotreba
Podnesak	Podnesak je pismeni podnesak koji iznosi sažetak činjenica, dokaza i pravnih argumenata koje stranka namjerava iznijeti o određenim pitanjima (npr. o optužbama za navodni zločin).
Potvrda optužnice	Potvrđivanje optužnice je odluka sudije MKSR-a, MKSJ-a ili Mehanizma da, na osnovu materijala koji je dostavio tužilac, postoji prima facie argument za svaku od tačaka iznesene u optužnici. Optužnica može biti podignuta tek nakon potvrđivanja.
Prepiska	Prepiska uključuje memorandume i pisma koja su poslani ili primljeni od strane MKSR-a, MKSJ-a ili Mehanizma u vezi sa konkretnim predmetima i optuženima. Primjeri uključuju pisma državnim vlastima i od njih u vezi s nalogima za hapšenje; interni memorandumi u vezi sa zakazivanjem ročišta; pisma odbrani i odbrani u vezi sa privremenim puštanjem na slobodu optuženih; i prepisku u vezi sa zdravstvenim stanjem optuženog u pritvoru.
Odluke ili naredbe	Odluka ili nalog je odluka veća o pitanjima koja su pokrenuta u toku postupka.
Otkrivanje	Objelodanjivanje je kopija dokaza, izjava svjedoka, transkript ili drugi materijal koji posjeduje tužilaštvo ili odbrana i koji se dostavlja drugoj strani u skladu s Pravilnikom o postupku i dokazima.
Eksponati	Dokazni predmet je dio fizičkog ili dokumentarnog dokaza koji je predložila strana i koje je Vijeće prihvatilo. Napomena : Materijal koji su imali/imaju tužioci odgovarajućih tribunala, ali je/nije predložen ili nije prihvaćen kao dokaz, nije dio sudske evidencije.
Optužnice	Optužnica predstavlja konkretne optužbe protiv optuženog. Takođe se navodi sve materijalne činjenice koje potkrepljuju optužbe, kao što su informacije o optuženima i njihovoj posebnoj ulozi tokom perioda koji se spominje u optužnici.
Presude	Presudom se utvrđuje konačna presuda u predmetu. Sadrži detaljan sažetak argumenata strana i zaključaka Vijeća u vezi s tim argumentima. Mnoge presude sadrže procesnu istoriju predmeta, koja daje pregled proceduralnih pitanja koja su pokrenuta, uključujući usmene i pismene odluke.
Zahtjevi	Zahtjev je prigovor, zahtjev ili prijedlog koji stranka podnosi Vijeću na odlučivanje o nekoj stvari.
Obavještenja	Obavještenje je dokument koji obavještava stranku ili komoru da je poduzeta određena radnja (npr. da je stranka postupila u skladu sa direktivom ili podnijela dokument).
Odgovori	Odgovor ili odgovor je pismeni podnesak koji je podnela strana i koji se formalno bavi argumentima druge strane.
Transkripti/Sudski Snimci	Transkript je doslovni prikaz sudskog postupka. Transkripti su dostupni na engleskom i francuskom, zvaničnim jezicima Međunarodnih sudova. Audiovizuelni snimci saslušanja MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma dostupni su na engleskom i francuskom jeziku.

Vrsta dokumenta	Definicija i upotreba
	<p>Pored toga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neki snimci saslušanja MKSR-a dostupni su na Kinyarwandi jeziku; • snimci ročišta MKSJ dostupni su na B/H/S; i snimci saslušanja u Mehanizmu dostupni su na: • Kinyarwandi (samo ogranak u Aruši) • B/C/S (samo ogranak u Hagu). <p>Za sve tri institucije dostupni su i snimci ročišta u sudnici, koji sadrže jezike kojima su prisutni govorili. Ovi snimci se nazivaju "Floor" snimci.</p>
Nalozi i sudski pozivi	<p>Nalog je zahtjev MKSR-a, MKSJ-a ili Mehanizma vlastima i svi službenicima i agentima svih država članica Ujedinjenih naroda kako bi osigurali hapšenje, pritvor i prebacivanje optuženog na Tribunale.</p> <p>Subpoena je posebna vrsta naloga Vijeća koji se dostavlja pojedincu ili organizaciji kako bi se primoralo na prisustvo svjedoka ili izvođenje dokaza.</p>
Materijal u vezi sa svjedocima	<p>Materijal u vezi sa svjedocima uključuje liste svjedoka, spiskove dokaznih predmeta predloženih preko određenih svjedoka, izjave svjedoka pod zakletvom i iskaze svjedoka.</p> <p>Napomena: materijal u vezi sa svjedocima se također može naći u drugim vrstama dokumenata.</p>

Aneks B – Sudski zapisnici

Za traženje sudskih snimaka:

Odaberite karticu za pretraživanje naslova. Odaberite vrstu dokumenta: “Transkripti/sudski snimci”. Unesite riječ “video” u polje za pretragu naslova.

Unesite datum(e) saslušanja, ako je poznat, u polja Od datuma/do datuma.

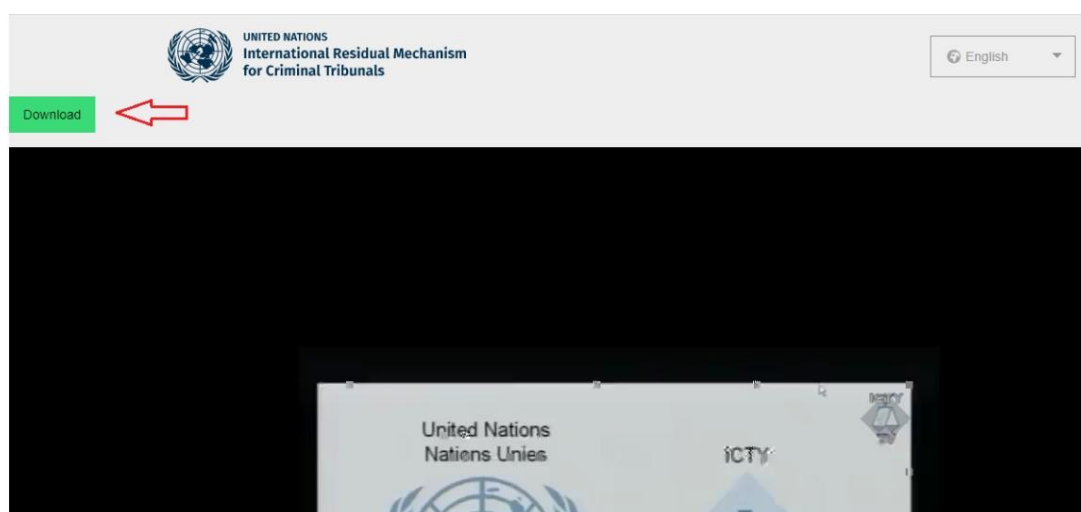
Kliknite na naslov željenog snimka na stranici Rezultati pretrage da biste otvorili video.

Napomena: Korisnici mogu da prenose video direktno iz svog pretraživača klikom na dugme „Reprodukuj“ u donjem levom uglu prozora za reprodukciju.

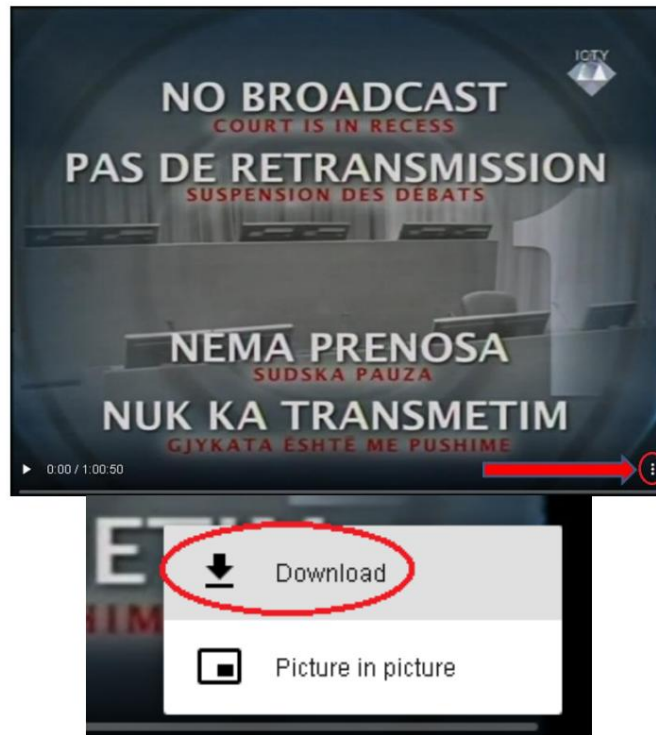

Zadani zvuk na snimcima je pod, što je jezik ili jezici koji se govore na sudu bez prijevoda. Međutim, svaki video ima četiri audio kanala: sprat, engleski, francuski i B/C/S ili Kinyarwanda (ili, povremeno, jezik svjedoka ako nije bilo koji od ovih).

Da biste preuzeli video, kliknite na dugme Preuzmi direktno iznad prozora za reprodukciju.

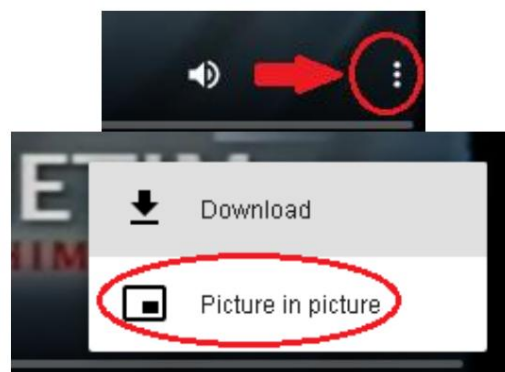

Alternativno, kliknite na tri tačke na donjoj desnoj strani playera i odaberite Preuzmi:

Videozapisi su velike datoteke i može potrajati nekoliko minuta za preuzimanje. Videozapisi mogu početi da se reproduciraju nekoliko minuta prije nego što počne stvarni snimak saslušanja. U ovom vremenu kašnjenja, prozor za reprodukciju može biti taman ili može biti vidljiv logo jednog od tribunala.

Video se takođe može gledati u režimu „Slika u slici”, što omogućava da se gleda preko malog plutajućeg prozora koji ostaje vidljiv dok se nastavlja pregledavanje drugih stranica. Da pogledate video u slici u slici, kliknite na tri tačke u desnom uglu plejera i izaberite „Slika u slici”.

PROGRAM MECHANIZMA ZA INFORMISANJE
zajednica pogođenih sukobima

Finansirano od
strane Evropske unije

Cover photo: pexels-pixabay-207732

